

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Academia Peccatorvm. Seu Conciones De Tota Parabola Prodigi Euangelici

Quæ Servitvs Peccatorvm Seu Conciones De Prodigi vilißimâ seruitute

Bosquier, Philippe

Moguntiae ; Coloniae, 1614

Concio Secvnda.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55957)

CONCIO SECVNDA.

5.15. Καὶ πορευθεὶς ἐκολληθῆ ἐνὶ τῇ πολιτείᾳ τῆς χώρας Græcæ.
ἐκείνης.

5.15. Et abiit, & adhesit vni ciuium regionis illius. *Vulgata.*

5.15. Abiens itaq; sese adiunxit vni ex filijs ciuitatis Syriacæ.
tis, (ciuibus) regionis illius.

A R G V M E N T V M.

1. Prologus, vnde amor & odium. 2. Peccator inconstans in cupiditatibus suis. 3. Peccatum peccatum trahit, & quomodo. 4. Non cogitur homo peccare. 5. Peccato à se fit alienus. 7. Vnde hereses. 7. Quis hero se subegerit prodigus. 8. Qui peccatum dicatur ciuis regionis cuiusdam. 9. Nonnulla vitia peculiaria nationibus, & urbibus. 10. Prodigus melior nobis, seruis tot diuersorum vitiorum. 11. Seruitus in quo consistat. 12. Peccatores sunt mancipia diaboli, & quomodo hic peccati ciuis dicatur. 13. Adhaeserunt Gentiles idolo cuidam peculiari, & Philosopho. 14. Vt heretici quoque adhaereant, & adglutinati sint vni.

1. **C**antatissimus quidam Philosophus Romanus dixit aliquādo tantam virtutis speciem, vt eius vultus si spectandus pateret, omnes in amorem eius raperentur.

Cicero l. i. Offic. Forma & facies honesti si oculis cerneretur, mirabiles amores, vt ait Plato, excitaret sapientia.

Vt .n. intuitu, & notitia Helenā deperit Paris; oculi In Phædro.

sunt in amore duces corporeorum : ita oculi mentis excitant amorem intellectualium ; perfecta q; eorum cognitio facit vt amentur perfectè, si iudicio intellectus deprehendantur amabiles, sub specie boni. Ita est,

DDD 3 cogni-

cognitio amorē gignit; & maximē nō cognita solū
 essentia, sed & effectus ei⁹ bonis probē exploratis. No
 titiæ proportionem sequitur amoris symmetria. Deo
 à se infinite amatur, quia sibi infinite notus. Eū nove
 rūt Angeli & animæ beatæ, vnus plus alio, finite: ita fi
 nitē amant, vnus plus alio; Nouimus, vt noctua solem
 paulatim; atque vt in eius amore tepcamus remitta
 murque nostis. Rursus adstruo, visum, veramque
 scientiam mali, deformis, malorum effectorum eius
 excitare odium & horrorem. Itaque constat, quo
 peccati deformitas, faciesque tetra si cerneretur;
 malitia, malignique effectus eius noti essent, mirum
 sui gigneret in homine odium. Non ita horreret a
 ger aloem; ignauus bellum, & certamina; Clitemne
 stra Agamemnonem; lunaticus genium malignum
 vt nos, peccatum, si eius deformis monstruosa que
 forma, terrior, terribiliorque dæmonibus ipsis, solū
 peccatō talibus effectis, exhiberetur; & à nobis pr
 uissimi eius effectus maturē perpenderentur. Quo
 verò ipsum depereamus, virtutis forma & lepore spr
 tis sit a nescio qua fascinatione, qua dementantur ple
 rumque adulteri; qui formosam, adolescentem, ca
 stam, ingenuam Lucretiam, spontaneam, & in prom
 ptu missam facientes, sectantur extenuatam, rugosic
 rem agro recens arato, antiquiorem ipsa luna, impu
 dicitorem Messalina, inciuiuiorem scrofa, morosic
 rem bella mula, pretiosiorē Laide. Quocirca, vt ma
 gis, magisque in peccati odium iuretis (quod hac con
 cione industria infamamus) ipsum describemus, exhib
 bebimusque spectādum quale est per malignos suos ef
 fectus: vt, quod hominem faciat incōstantiorem Pro
 theo; quod à malo in peius pertrahat; quod sensum &
 mentē tollat; quod diaboli seruū cōstituar; & quid
 non? Atque, & qui peccatum perditē depereunt, & qui
 execrantur benignē me audiāt oportet: qui eius amo
 re capti sunt, vt soluantur: qui solutus & liber est, vt
 non irretiat. Hic huius concionis scopus. Nec ta
 men omitemus per trāsennam demonstrare vt intel
 ligēdum sit peccatum peccati causam esse; & à quibus

Concionis
 propositio.

- 1.
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 11.

peccatis vt plurimum pullulent hæreses : & vt nōnul-
 læ nationes , vrbesq̃ue procliuiiores sunt in quædam
 vitia , & deterius audiant alijs ; & cur Sathan dicatur
 princeps, cuiusq̃; regionis peccati; vt eius qualitatibus,
 exploratis, caueamus ab eius illecebris, conemurq̃ue
 ipsi similes non fieri obstinatione, qua signanter cuius
 cognominatur: insuper, vt cognito vitio cui & natura
 & patria magis nos inclinat & addicit, eo magis con-
 emur ipsum emendare in nobis, & patriã ceu noui Her-
 cules repurgare ab eiusmodi monstris, quorum causa
 inuisa est & malè audit; ea ratione prouidentes & ani-
 marum saluti, & patriæ honori. Quæ enim maior glo-
 ria, quam in se vincere naturam corruptam, & pedib.
 terere Tyrannum domesticum? Quam virtuti studere
 inter improbos; Iob probitatem tueri in terra Hus;
 Sparrum & Lacedæmonem viuere in Cypro? Quam à
 patria eliminare inueteratam infectionem; & ducem
 esse qui antiquum vulgatumq̃; probrum fronti patrię
 deradat; vt dicere liceat: *Ego meis maioribus mea vir-
 tute praluxi.* Ast inuocemus gratiam cælitus.

1.
2:
3.
4.

A V E M A R I A.

2. Neque Publicani, neque peccatores illi quos
 suscipiebat Iesus, corpore auulsi sunt à loco vbi inua-
 luerat fames valida, de quolibet ipsorum licet dicat
 Euangelista, *Et abiit.* In eorum pectoribus inualue-
 rat fames, vti alias dictum est. Et verò, qui exeat à se-
 ipso homo, seq̃; ipsum fugiat, vt ravidam illam famem
 effugiat? itaque significat discessus ille profectos pe-
 dibus affectuum in amorem vitiosum aliorum, profec-
 disseq̃ue in malitia, ex sensu Theophylacti: *Hoc est, ait,
 processit & profecit in malitia.* Atque transmigratio
 subita prodigi, paucis verbis expressa, ijsq̃ue dera-
 sis, breuib; syllabis constātib; , vti hesternæ
 concione ostensum est, innuit, vti suspicor, incon-
 stantiam peccatorum, qui non contenti voluntate v-
 na, citò transeunt in cupidinem & amplexus alte-
 rius; ad instar scortatorum, qui expleti citò Laide,

Cic. in Sal.
 Peccato-
 res insta-
 biles.
Tomo, 2.
 1.
Theoph.
in 15. Læp.

citissimè Thaidem quærunt: agrorum, qui hinc inde circumuersantur super infirmitatis strato: maris, cuius æstui sunt fluxus & refluxus, maximè verò procellosis, ventis varijs & aduersis agitati: aut Euripi, qui iugiter fluit, & refluit.

Isa. 57. Cor impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest

Isa. 13. Et erit quasi damula fugiens.

A cupidine in cupidinem insilit impius, quasi damula fugiens.

Vt appositè Interpres hoc loco vsus est syllabis vocalibus, breuibisque, *Et abiit. Et adhaesit!* syllabis quibus non sunt tempora, & mora.

Thren. 1. Peccatum peccauit Ierusalem, propterea in stabilis facta est.

Isa. 56. Abiit vagus in via cordis sui: vias eius vidit & dimisit eum.

Psal. 11. In circuitu impij ambulant.

Psal. 106. Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est.

Eccles. 27. Stultus ut luna mutatur.

Gen. 4. Vagus & profugus eris super terram.

Bedal. 3. c. 32 in Marc. 9. Hi nunquam in eodem permanentes, nunc ad hæc nunc ad illa vitia mutati crescunt atque decrescunt.

Peccatum
peccati
causa, &
quomo-
do

Psal. 83.

Exodi. 15.

Plato. Stulti Protheo similes sunt, ille corpus, hi animam sæpè mutant.

;. Quemadmodum boni eunt de virtute in virtutem, teste vate, donec ad Dominum virtutum perueniant, & Deorum Deum videant in Sion: ita impij contra pergunt de peccato iugiter in peccatum; luntque saxo similes quod in mare deuolutum non quiescit, donec in imo quiescat. *Descenderunt in profundum quasi lapis. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.* Augent quotidie peccatorum enormitatè, quomodo exigui circuli ex iacto in aquis lapide maiores & hi maiores producunt, quod stagni ripam attingat: subsequuntur inuicem scelera, uti fluctus subsequitur fluctum. Horum efficiens, primum peccatum est; de quo

S. Gregorius. *Peccatum quod per penitentiam citò non diluitur, suo mox pondere trahit ad aliud.* Ut pila tormentaria per montis cliuum demissa non quiescit donec ad eiusdem radices sit deuoluta: ita qui à monte perfectionis, & crepidine amoris Dei per cliuum fertur rerum visibilibus & humilibus, de malo in peius assidue ruit, donec in profundum malorum venerit. A superbia, in superbiam; à gula, in gulam, ab hac, in carnis spurcitiis; & ab vna specie in peiorem delabitur, vti monstrat S. Hier. expendens verba ista.

Isa. 22. *Coronans coronabit te tribulatione, & quasi pilam mittet te in terram latam, salientem, resilientem, à peccato in peccatum.*

Isa. 24. *Terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fadus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores eius; ideoque insanient cultores eius.*

Pl. 73 *Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper.*

Virg. 3. *Æneid. Alia ex alijs in fata vocamur.*

Ut viator paululum à tramite recto declinans initio, tandem multis spatijs dimouetur; & quo ulterius pergit, eo magis à via recedit: *Paruus error in principio, magnus est in fine*, ferunt communiter. Et vt syllogizans iacto falso fundamento argumentationis, aut admissa maiore erronea, concludit falsò, & ab hac conclusione in absurdiorum deuoluitur: ita peccator vbi aberrarit à via; magis, magisque ab ea progrediens recedit. Adde, quod dæmon imitetur feneratorum, qui accepta à debitore accepti syngrapha, nouis satisfactionibus quotidie premit: & si fidem primam vadis præscripto tempore non expedierit cum fœnore, fœnus quoque fœnoris extorquet, donec miser facultates penitè absorpserit: ita diabolus in animam introductus per peccatū, assidue noua molietur, quoad totius tranquillam adipiscatur possessionem & peccata peccatis, quasi fœnora fœnori- bus accumularet, quæ facile declinarentur, si mox admissorum pæniteremus. De eiusmodi vsuris loquitur

Psalm. 71.

Psalm. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum: à quibus expediri poteramus omnimoda persolutione Messie, nobis communicata & appropriata vsu sacramentorum Ecclesiasticorum.

D. Antonius Paduan. serm. in hunc locum: *Abire, & peccatum iterare.*

Gorranus in hanc parabolam enumerans sex mala quae faciunt peccatum, ait: *Quintò, in alio peccato ruere facit. ibi: Abijt.*

A Venere, in haeresim labitur homo, quae nunquam primum peccatum est, ex communi sensu Doctorum Lutherus Germanus, Calvinus Francus, Henricus v. Anglus, nostri aevi haeresiarcha, nonne in haeresim pariter lapsi, quod habenas licentiosius laxassent cupiditatibus effrenatis? A superbia, non datur frequenter superbus in reprobum sensum? Adstruit experimentum. Est indagem? qui peccatum peccato attrahi, stare queat.

D. Thom. 1. 2. q. 75. a. 4. in corp. Ex doctrina S. Thomae vnum peccatum est alterius causa, quomodo actus hominis vnus, alterius causa esse potest. Peccatum est peccati causa, primum vt efficiens, & simpliciter, & per accidens. Per accidens? vt qui aggerem rumpit, obicit optimum, sufficientemque; aduersus aquarum eluuiem causa est accidentaliter exundationis amnis. Nonne omnes gratiam Dei & charitate hominem contineri; timore Dei in munere cohiberi; verecundia impediunt vela dare ventis quibuslibet cupiditatum immoderatarum; iudicio sancto non eligere erroneè malum pro bono. Peccato verò & gratia & amor Dei pelluntur mortali; minuuntur, veniali; decurtatur timor; concutitur pudor; offunditur, caligatque; rationis perspicax oculus. Per se quoque, & dispositiue, peccatum vnum est alterius causa; quia per actum peccati disponitur & habilitatur homo, vt producat alium actum similem: namque frequentatione horum vel illorum actuum, gignuntur habitus, & dispositiones inclinantes ad similes actus. Deinde, alterius causa est, vt ligni causa materialis est nauis aut domus, quia ex ligno

I.

III

fabricatæ. Et peccatum, cùm sit tanquam materia in qua, & circa quam aliud committitur peccatum, dicitur eius causa. Ita, avaritia est causa litium, & schismatum, pullulantium vt plurimum à multa congerie opum. *Certamen mouistis opes*, aiebat Vates Lucanus. Cui terra, guerra, vulgariter. Aureum malum à Dea Discordia in nuptijs iactum (vt fabulantur Poëtæ) cū hac tessera, *Pulchrior accipiat*, nonne odij sempiterni seminarium inter tres potissimi nominis Nymphas? Sic ira, contumeliosa verba, temulentia, cædium sunt causa: sic gula, acuit & gignit Venerem. *Pro ordine meorum, est ordo vitiorum*, inquit S. Hieronymus.

Lucian.

in dial.

Panopes

& Galat.

D. Hiero.

epist. ad

Amandæ.

III.

IV.

Amplius; peccatum peccati causa est, vt finis; vt quando committitur peccatum, quo patetur via ad aliud. vt qui sacrilega nundinatione aditum sibi sterneret ambitiosè ad dignitates; aut cæderet, aut famulæ stuprum inferret, vt facilius furaretur; aut raperet, vt demum mæcharetur.

Denique; quoniam scopus est forma actibus moralibus, & quasi anima corpori humano; inde sequitur peccatum posse peccati causam formalem esse. Enimvero, in actu fornicationis quam committit fur; vt aptius furetur, fornicatio habet se vt materiale, furtum vt formale: illud corpus, istud anima est, similitudinariè; sicq; statuimus peccatū alterius peccati causam diuersimodè. verumtamen suspicet priuationem, absentiamve gratiæ Dei, quam scelere læthali à nobis repellimus potissimam causam, cur homo de peccato in peccatum ruat. Qui enim non corruat pyramis, aut pinnula turris si fundamēta suffoderis, & fulcra amoueris? Qui non decidat horarij pondus præter naturam aere pèdulum præcioso fune, quo tenebatur? Qui non offendat, cadatq; cæcus, à quo custodem, aut canem ducem submouisti? Gratia & manu Dei ducimur in bonum cæci nos: ipsa nos fulcit, & tenet, ne in peccatum labamur.

Pf 70 Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. Ipsa nos inertes, imbecillosque ad bonum pertrahit.

Cant. I.

Cant. 1. *Trabe me post te, in odorem curremus unguentorum tuorum.*

Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum.*

Osee 11. *In funiculis Adam trahā eos, in vinculis caritatis.*

Joan. 12. *Omnia traham ad meipsum, ait Dominus.*

Rastis, anchora que sacra sanctæ gratiæ Dei animos nostros erectos sustinet; ipsius sanctæ gratiæ innituntur opera nostra bona; in ea fundantur omnes iustitiæ nostræ. Jgitur ea peccato amissa, facilè corruiat homo, quomodo turris pinnaculum euerso fundamento; horologij pondus, succiso fune; cæcus, amoto duce. Excutiente peccato manibus nostris sanctam illam conductricem gratiam, Mercurium illum itineris indicè, quid à nobis valeamus ipsi, nisi quod mēstruus infans, elapsus nutricis manibus, quam labi, nutare, rotare de vitio in vitium? Jmò verò asserit Deus per Prophetam; se positurum coram peccatore scandalum, ad quod allidatur.

Ezech. 3. *Si conuersus iustus à iustitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo.*

In quem locum S. Gregorius tom. 2. l. 1. homil. 11. dicit: *Qui peccatorem diu expectat ut redeat, non rediunt atque contemnenti ponit adhuc ubi grauius impingat. Peccatum quippe quod per penitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati, simul & pena peccati. Omne enim quod prius committitur, peccatum est. Sed si citius penitendo non tergitur, iusto iudicio, omnipotens Deus obligatam peccatis mentem, etiam in culpam alteram permittit cadere: ut qui flendo & corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulare. Peccatum ergo quod penitentia lamento non diluitur, peccatum simul est, & causa peccati: quia ex illo oritur unde adhuc peccatoris animus altius obligetur. Peccatum verò quod ex peccato sequitur, peccatum simul est, & pena peccati: quia ex crescente cecitate ex retributione prioris culpe generatur, ut quasi iam quadam sint in peccatore supplicia ipsa incrementa vitiorum. Fit verò nonnunquam*

nunquam ut unum idemque peccatum sit, & p̄na peccati, simul & causa peccati.

Supponamus, ait S. Gregorius, concupisse quempiam bona proximi, quæ vi quia rapere non valuit, clanculum sustulisse; dein accusatum, negasse furtum iurciurando. Huic prima concupiscentia, peccatum fuit, & causa peccati, quia per eam in furtum lapsus: est furtum quo sustulit concupita, fuit peccatū, & p̄na peccati: quoniam enim non repressit cupidinem, incidit in furtum, & cordis culpa sumpsit facto incrementa; quod p̄na est suæ cæcitati. Quia verò peccando nitebatur occultare furtum, denuò ex peccato produxit peccatum. Furtum itaque cupiditate natum genuit periurium; fuit peccatum, & p̄na peccati præcedentis; fuit peccatū, & causa peccati sequentis, quia ab illo genitum, hocce genuit. Idipsum insinuatū voluit S. Paulus, differens de ijs qui notum sibi Deū, non sunt venerati.

Rom. 1. Cū cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis.

En peccatum, & peccati causam: ab hac causa attrēdite quid subsequutum dicat: *Et obscuratum est insipientes cor eorum, intellectu destitutum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium.* Hinc fluxit quoque pelagus aliorum scelerum: mox enim infidelitati subiungit Apostolus: *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, ut contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis.*

Quia Deum cum cognouissent non glorificauerūt, ab hoc peccato & causa peccati, lapsi sunt, vt colerent ceu numen quadrupedia, serpentina, volucres. Ab hac cæcitate prolapsi sunt in spurcitas, & cōtumelias inominandas suorum corporum. Similiter Eua incidit in infidelitatem quādam & dubitationem de veritate minarum Dei, *Ne forte, ne forte moriamur.* Ecce peccatum, & causam peccati: comedit de pomo vetito: est
peccatū

Gen. 3.
E 2. 4.

peccatum, prioris poenam, & sequentis causam: namque tandem virum fefellit; carnis rebellantis stimulos sensit. Sic Cain primum invidit fratris sacrificia suis Deo acceptiora; consumptis igne caelesti victimis Abel; speretis vero Cain muneribus. Peccatum est, & causa peccati: nam exinde iuravit in fratris caedem, & cor suum malignum obduxit specie falsa amicitiae. *Egrediamur foras*, ait ad fratrem perfidè, quasi animi leuandi, vel temporis fallendi gratia: at impius manus parricidas fœdavit errore fraterno. Hocce parricidium fuit peccatum, & ultio lioris nupeti, & causa peccati subsequenti. Namque examini & inquisitioni diuinæ subiectus, attonitum se fioxit; prorsus crimen negavit; ac demum desperavit, dicens. *Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear*, insuper à Deo recessit: *Egressusque Cain à facie Domini*, iuit de peccato in peccatum. Priora causarunt posteriora, & hæc punierunt priora. Non meministis ut id ipsum Davidi acciderit? Primò, otia batur Rex, quo tempore solent Reges ad bella procedere: exinde classem soluens, lumina defixit in formam alienam; eandem concupiuit, ea potitùs est. Nec ibi substitit, *Abijt*, progressus est cum prodigo; contendit factum occultare; ad tandem in homicidium impium, & tyrannicum incidit: iubens clientem fidelem, strenuum, in vxore probro affectum cædi perfidè gladio filiorum Ammon, prout decreto à cæco illo Rege constitutum erat. Vnum producebat aliud; & hoc prioris ultio erat. Ita S. Petrus proteruitæ notam incurrit, plus sibi arrogans constantiæ, quam toti senatui Apostolico crederet; hinc dormiuit, cæsit, negavit, anathematizavit, peieravit; peccato vno aliud plectente, & aliud pducete; Sic Iudas perfidus; nunquam satis diffamandus, primum fuit auarus, ex auáro fur, & custos infidelis elemosynarum Jesu Christi, murmurator, & causa mutationis in toto collegio Apostolico, ex unguento effuso super caput Domini; deinde hostis, & venditor magistri; indigne communicans; dux sicariorum;

2. Reg. 11.
E 12.

Et ipsa

Et ipse antecedebat eos: assidue à peccato in aliud ca- *Lucà 22.*
 des, ac pergens quoad deueniret in peccatum ultra q̄
 non datur progressus, quod omnium maximum, pri-
 orumque supplicium fuit. *Et abiens, inqueo se suspen-*
dit, desperatus. Citius ficui, aut alij arbori proprijs
 manibus visus est appensus, quam Dominus in cru-
 cem à tortoribus suffixus. Quantum stamen enormi-
 um criminum? Quæ cathena iniquitatum; qualis en-
 cyclopedia enormitatum. *Vno admissio absurdo, multa*
Jequuntur absurda.

Itaque, verbum *Abijt*, siue prodigi fame compulsi
 processus à loco in locum, significat meo iudicio Pu-
 blicanos illos & peccatores Jesu Christo acceptos,
 pridem à primis peccatis in alia lapsos; & sicuti pro-
 digio historico pœna fuit abire & progredi; ita, prodigij
 metaphoritis, Publicanis, & peccatoribus cæteris
 supplicij genus est, quod sinantur à Deo in secunda &
 tertia peccati, in vltionem priorum. Nonne vates.

Psal. 68. Appone iniquitatem, super iniquitatem eor-
um? Quid hoc, nisi id ipsum quod abijt, quomodo ex-
ponimus illud?

4. Cauete sedulò hoc loco, Auditores, ne suspicè
 mini, secundum, tertiumue peccatum, quæ diximus
 prioris pœnam, committi coactione, & sine vsu liberi
 arbitrij peccatoris. Hic enim de peccato in peccatum
 saltus, procedit à mera libertate hominis, qui aut ita
 vult, obstinatione (vti foras prodigus dicitur pro-
 gressus, quia nondum pœnitens) aut ad nequitiam
 se ipse vrget, desperatione misericordiæ Dei; vt Caim,
 Judas, & miles quidam toties relapsus post splen-
 didas promissiones correctionis, cuius meminit Ven.
 Beda, & forte prodigus diffusus clementiæ patris:
 aut arrogantia, nolendo culpam agnoscere, sed
 magis prosequi, ac si feliciter cæpisset. Cæperuntque
 hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis donec eæ
 opere compleant, ait sacra historia de ædificantibus
 turrim Babel: quâ arrogantiam fortasse prodigus
 noster progressus est, nolens adhuc pedibus paternis
 prosterni. In quam obstinationem, desperationem,

Non ad-
 mittit co-
 actus pec-
 catum pri-
 oris puni-
 tionum ho-
 mo.

Gen. 4.
Matt. 27.
Bedal. 5.
hist. Ang.

Gen. 11.

arrogantiam iuste finit Deus peccatores labi suo de merito, non obligatus ipse eos sua gratia retinere.

Gen. 15. Quocirca, quando dicunt Moyses, *Nondum completi sunt iniquitates Amorrhæorum: & David; Appone iniquitatem super iniquitatem eorum;* & Apostolus, *Non volentis, neq; currentis;* & Christo dilectissimus, *Qui nocet, noceat adhuc; & qui in sordibus est, sordescat adhuc;*

Exod. 14. Et Moyses, *Induravit Dominus cor Pharaonis Regis Egypti:* & vates Ezechiel, *Si conuersus iustus à iustitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo;* notandum has sententias & alias similes non dicere stimulum aliquem, siue viticam, quo Deus vigeat peccatorem in vltiora crimina; sed denotant solummodo, vt loquitur S. Gregorius, *Nolle à peccato liberari. Obdurare dicitur Dominus, cum ab obduratione non liberat;* aut vt ait S. Thomas, *Non prebet auxilium ad euadenda peccata.* Si enim non inficiatur is liberè eadem patrassè, qui aut ira percitus, quâ vincitur ratio; aut madidus vino, quo sorbetur iudicium eam patrauit, licet non retentus, & impeditus, ab eis qui retinere & impedire poterant; sed (iuxta leges Pittaci, aliorumque Legisferorum) dupliciter punitur, quia liberè & spontaneè temulentia illapsus, qua absorbetur ratio, inducitur ignorantia & furia, & cædes suadentur, in crimen deuenit; penes quem stabat non deuenire, nec opus habere vt à quoquâ impediretur à cædibus: eecur dicitur peccator secundum scelus admittens, prioris & færus & tortor, non admittere. Liberè illud; quandoquidem penes ipsum steterit non admittere primum, quo amisit gratiam Dei, sine qua agrè vitabit sequentia? Maxime verò cum priuatio gratia Dei non agat in peccatore vt ad malum vigeat, quomodo ira agit in irato, & temulentia in temulento. Ira & temulentia instigant ad cædes: carentia verò gratia Dei nusquam cogit malè viuere, sed non fert opem vt benè viuamus absens. Offendens primum læthaliter, imitatur se dimittentem è crepidine montis per cliuum, qui sibi imperare nequit, quo minus corpore rotans, caput sus, deque voluratus (quantumuis illicò gra-

Gen. 15.

Psal. 68.

Rom. 9.

Apoc. vlt.

Exod. 14.

Ezech. 13.

D. Greg.

sup.

D. Th. 1. 2.

q. 7. 9. a. 1.

in corp.

Arist. 2.

Pol.

Idem 1. 3.

c. 5.

Similitu-

do pul-

chra.

gra

te p

neb

ius

ra (v

hau

fun

mu

ast

tate

geri

gen

seru

I

seru

sti. l.

tut

I

de

prim

nol

ris

sipi

ter

adh

fili

gra

cut

I

uit

nos

mu

tem

dita

vul

I

per

faci

nis

gra

gradum sistere proposuisset) ad ima deferatur; sponte priuatus facultate illa, quæ penes ipsum libera manebat, si rotare non cepisset. Aut, cum qui tadio huius vitæ, vel aliàs, sorbet auidè pocula veneno delibuta (vt quondam Socrates, Annibal, Philipamenes) quæ hausta operantur, & interimunt; Licet mox vt hausta sunt, cuperet ea educta, vt diutius viueret. Ante primum peccatum nostrum poteramus facilè non labi: ast post, ægrè possumus cauere. Eligit populus libertate Regem quem voluerit: electo necessitate morem gerit. Christianus peccans liberè, peccatum quasi Regem suum facit, cui deinceps vt mæcipium necessariò seruit.

D. Aug. ro. 8 in Pl. 18. exposit. 2. *Te Dominum bonum seruam fecit; tu tibi in corde tuo malum Dominum creasti. Meritò subderis iniquitati, meritò subderis domino què tu tibi ipse fecisti, quia ei qui te fecit subditus esse noluit.*

D. Guericus Abbas Igniacensis, in exposit. morali de prodigo: *Tripliciter mihi videntur esse homines sub principe tenebrarum: primum quidem nec volentes nec nolentes: quod conuenit his qui necdum habent voluntatis usum &c. Secundo verò volentes, cum iam quidem resipiscere vellent, nisi quod peccati consuetudine mirabiliter obligati iusto Dei iudicio, qui in sordibus, sordescunt, adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur prodigus ille filius. Nolentes non quod à Deo cogantur, sed quod à Dei gratia deserantur, sine qua iugum peccati non possunt excutere, ait Guericus.*

D. Chrysoft. homil. 37. oper. imperfect. in illud, *Soluite, & adducite mihi. Si semel peccantes, obligauerimus nos operibus diaboli, iam nostra virtute euadere non possumus: sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur ubi tempestas voluerit; sic & homo diuina gratia auxilio perditio per peccatum, agit quod non vult, sed quod Diabolus vult.*

D. Aug. Enchirid. cap. 25. 26. 27. *Ad iram quippe Dei pertinet iustam quidquid caca & indomita concupiscentia faciunt libenter mali, & quidquid manifestis operibus, panis patiuntur inuiti.*

Quare sapiens is, qui credit vulgato dicto, *Primo obsta; qui serpentis atterit caput; qui primos mox saxo allidit. Beatus qui tenebit, & allidet parvulos ad petram. Abijt ergo prodigus, à peccato in peccato prolapsus est, sinere Deo in vindictam primarum peccatorum. Abijt, magis, magisque deliquit: adeoque magis recessit a Deo patre suo. Abijt, Publicani agglomerarunt peccata peccatis, & deseruerunt Deum contortorem suum.*

Peccator peccato à seipso alienus fit.

5. Explicuimus aliquo modo quid signet verbum *abijt*: est præter hæc, non arbitramini Christum inuenire peccatorem, ubi Deum suum dereliquerit, & libidine aliquamdiu vixerit, esse quasi à seipso alienum. *ἔστιν τὸ φρονεῖν, more extasin patientis, perdere animi sensum, intellectum? ὄψιν δὲ ἔχω?* Appetitus voluptatis mentem eius mouet loco ac dirubat. Accedit ad hæc expositio. Ambrosius in hæc parabol. l. 7. in Luca. *Qui recedit à Christo se sibi abdicat.*

Calixtus Placent. p. 2. exposit. huius parabol. *Etiam se ipso alienatur.* Valer. l. 6. c. 9. de Polentone:

Peregrinatus est huius animus in nequitia.

Thren 1. Migravit Iudas propter afflictionem & multitudinem seruitutis.

Osea 5. Ephraim fractus iudicio, quoniam cepit ire post sordes.

Si namque à seipsis non excederent frequenter peccatores, eccur diceret Ieremias; *Audi popule stulte, non habes cor?* Et Isaias; *Redite prauaricatores ad cor.* Quorsum diceret Dauid, *Cor meum dereliquit me.* Quorsum moneret Poeta, *Tecum habita? vnde adagia, cum viuere: In se descendere: Mens peregrina: Præsens sens: Adeste animis: † Ad te redi?* vnde sponsus dilectus. *Auerte oculos tuos à me, quia ipsi me auolare fecerunt.* Cor & animus sunt ubi amant, non ubi animant, & viuificant. *ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Heus, quam legistis avari dissecti cor post funera inuentum cor arcæ medijs in thesauris quos perditè amabat, inclusum? Ita animi & corda cæterorum impiorum, abijt sunt corporibus, insunt rebus quas immodicè amant.

Ier. 5.
Isa. 46.
Pf. 29.
** Cicer. in Catone maiore.*
† Terent. in Adelph.
Persius. Cant. 6.
Matt. 9.

Hinc
perq
habe
bens
gis o
fecti
fione
bus
rum
insti
mox
se au
dem
nobi
quer
aut f
quo
ti, ta
enim
&c. I
Mer
mur
ma, l
D
spona
veru
à se
de p
exan
ratio
mus,
Vene
iudic
dem
in cog
puer
uide
V
depe
Hinc

Hinc optimè Philosophus aureus: *Mali ubiq; sunt præterquam secum: & Mysticus S. Gregor. cor nostrum non habemus cum grauitè delinquimus.* Admitto itaque libens hanc expositionè, & eo libentius, quò quasi magis opus est eam adstruere, quo totidem exitus & profectioes prodigi inueniamus, quorū reditus & reuerfiones memorantur in parabola. Ut enim in fequentibus mentio fiet repetitionis corporeæ ædiū paternarum, respondentis difceffioni locali & profectioeni quā instituit obtenta hæreditate & fuluis aureis patris: ita mox occurret alius regressus in seipsum, inuisibilis. *In se autem reuersus.* Cuius veritas non constaret, ni pridem à se ipso exisset, inuisibiliter, quomodo nunc a nobis dictū est. Alterum enim altero supponitur; vt si quempiam dixerò conualuisse, subinsuabo ægrum, aut faucium fuisse, sicuti priuatio supponit habitum. In quo gemino regressu primū caput in seipsum reuertitur, tamen profectio a seipso hinc postrema ponatur. Et enim primò, *Peregrè profectus est in regionem longinquā, &c. Dein, Abijt & adhesit uni ciuium regionis illius &c.* Merito, quod enim nouissimum agitur iter eūdo, primū redeundo transitur: & rectum adificii pars vltima, soluitur prima, si quando sit renouanda domus.

D. Amb. l. 4. in Luc. c. 4. *Si faber domum renouare disponat, non à fundamentis, sed à culminib. incipit soluere vetustatem.* itaque vitia, ac maximè assidua, hominem à se deturbant. *Ab alienati sunt retrorsum,* inquit Vates de peccatoribus. Et Deus ad Adam quasi demiratus exanimem post peccatum; *ubi es?* ubi animus, mens, ratio, sensus, & omne id quo homo eras? Nam, *nos sumus, hoc est anima & mens,* inquit S. Ambrosius. At verò Veneris peccata, præ omnibus absorbent rationem & iudicium. Non meministis audiuisse vos non ita pridem ex S. Paulo de quibusdam, eiusmodi, *Euanuerunt in cogitationibus suis?* An ideo amoris idolum pingitur puer, alatus, oculos velatus, absq; iudicio, mora, prouidentia?

Virg. 4. *Æneid. Isq; amens animi, Iarbas nimirū Rēx deperiens formosam Carthaginensem.*

EEE x

Jdem

R. P. Mus-
so serm. de
diuino a-
more. Se-
neca.

Idem ibidem: *Sauit inops animi*; de eadem impati
abscessus Æneæ, ait. Ac de Æneæ pari amore saucia

Magnoq; animum labefactus amore.

Terent. in Eur. act. 2. scen. 1.

— *Adeon' homines immutariet*

Ex amore, ut non cognoscas eundem esse.

3. Reg. 11. Nunquid non amēs Salomon, dum in
nerem totus idololatraret, phana exstrueret idoli
gratiam vxorum? Tuncne in Salomone Salomon
lene tunc Salomon, cui non ita dudum sapientia,
ueritate, continentia par non erat. *Abijt. i. g. s. n. q. p.*
de potestate rationis exijt. Exierat à Salomone Sa
mon: pridē sapientissimus, factus erat dementissimus
animo, ratione, sensu alienus *v. p. s. n. i. x. ap.*

Eccl. 19. *Vinum & mulieres apostatate faciunt sapi*
tes. Alij vertunt, etiam cordatos auferunt. Similitet
homini hominem tollit. Hinc sapienter: *Ira abire.*
à se it, qui irascitur & furit.

Terent. in Adelph.

Tandem reprime iracundiam, & ad te redi.

Aduertite obsecro ò peccatores miseri, in quon
statu versentur res vestra peccatorum perpetuati
Efficitis, vt nihil à lunatico siue energumeno d. ff.
tis. vterque enim à se abest; ignorat vterque quid
agat; vterq; facit multa, quæ ne cogitaret quidem
næ mentis factus. Quia deteriores energumeno
is enim spontaneè non admittit hospitem, qui à
mentē deturbat: vos verò excipitis, imò quæritis p
carum: expellitis vltro quasi pilo & furca rationem
gratiã Dei, qua carentes, ad eas delabimini angustia
illius solùm corpus possidet; vestrùm, & corpus d
nimam: in illo externè paret confusio: internè v
vobis insunt domesticæ seditiones, & bella inter
longè perniciosiora. Publicani itaque illi, carere
peccatores, à seipsis alienati sunt peccato; man
autem quibus caro & sanguis præualuerunt.

II.

Verum enimverò, an Christus Dominus his sig
ficatum vult Publicanos & peccatores, vltèrius p
grel

gressos (cùm maximè ad se redire, in se descendere, se cognoscere, & infelicem suum statum, & ad Deum reuerti debuerant, fame, inexplēbilitate, exigua delectatione, quam in creaturis deprehendebant) in amorem creaturarum, quasi amatores errantes, qui multa cùm cernant molesta in suis amoribus, nihilominus pergunt, gradum vltērius vrgent? *Videō meliora, probosq; deteriora sequor: Aliudque Cupido, meus aliud suadet.* Quod labyriūtho se implicatos, magis implicarint? Quod multo minus quam aliàs infelicitatem suam agnouerint. Aliunde, & alia via expleri quæsierint? Se externis negotijs magis deuouerint, quàm pridem? Aut, famelicos, id est, operibus bonis nudos, in tot peccatis, quibus operibus moraliter bonis, poterant eatenus mereri de congruo præseruari ab atrocibus sceleribus, aut se disponere ad gratiam Dei, prolapsos magis ac magis in maiora crimina? Aut esurientes, & gratia Dei destitutos, quam per opera peccati; & volūtatem deseruerant, magis deseruisse mente, memoria, nolentes deinceps eum agnoscere, ei credere, eius recordari; factos Atheos, sine Deo, sine animo; quæ à Do. discessio longè altera deterior est? Aut Atheos factos, & sine cognitione Dei perfectā, non fuisse peccati genus quod deinceps non committerent, ceu pueri ciecto scholis præceptores? Et verò vbi irrepit Atheismus, vbi deficit Dei cognitio, vera fides Dei, iudicis & retributoris æquissimi; quæ religio, quæ pietas, quæ virtus vigeat; aut in quæ peccata non ruatur? Aut fame tabidos, & verbo Dei destitutos (vel Scribis & Pharisæis pro munere non dispensantibus; vel ipsismet implicatis quæstui, telonio, rationibus, non frequentantibus synagogas, in quibus prædicabatur illud) non cogitasse amplius de Deo, an esset, necne? Corrigit etenim quandoque verbum Dei. *In quo corrigit adolescentior viam suam. In custodiendo sermones tuos.*

Ouid. l. 7.
Metam.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

Utilitas
verbi Dei.
Psal. 118.

Vertit Vatablus. *Quo pacto adolescens vitam inculpata[m] aget, puram reddet (emendabit) viam suam? Nempe si eam custodiat, ut dicitur verbum tuum. Præterita cor-*

rita corrigere, quandoque cautiorem in posterum
 cit, instituit, illuminat aduersus ignorantiam; animo
 addit contra fragilitatem, infirmitatemue, terret con-
 tra malitiam: quo verbo Dei illuminatio, stimula-
 te, terrente, vacui Publicani & peccatores (dicunt
 Christo, verbo *abijt* sic exposito) Deum non agnou-
 runt patum illuminati; nullatenus ei obsequuti sunt
 non inflammati, & incitati, non timuerunt ipsum,
 rum perterriti.

O ut verbum Dei nobis est necessarium, ex quo
 Christus regeat augmentum scelerum Publicanorum
 & peccatorum, Atheismum, & grauiorem
 ruinam, carentiæ & defectui eius? Non tam ne-
 cessarius sol interdiu, nec tam utilis noctu argenti
 sphaera viatori ne aberret: laterna, visa, maris stellæ
 non tam necessaria nauarchæ palanti in scopulis
 impingat, quam verbum Dei omnino homini, cuius

Psal. 118.

cumque ordinis fuerit. Ignari estis? Docet verbum
 Dei. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen sem-
 tis meis.* Sapientes? Et proderit verbum Dei: nam sit
 intellectum non illuminat ex se iam satis perspicaces
 instruet voluntatem, monebitque ut amet, quod in-
 nouit intellectus amabile; formidet formidabile, et
 at fugiatque, quod nouit intellectus odibile. Inique
 Recudit, restituitque. Nonne verbo Dei ore Nabu-
 declamato protulit Rex adulter, caesorque faustus
 peccauit? Nonne id ipsum verbum Dei à Iona pre-
 catum reformauit Niniuitas? Nunquid non verbum

Valer. l. 6.

Dei, dicam, an Philosophi Xenocratis? Dicam

c. 9. Diog.

& Dei; loquitur enim subinde per Caipham, per

in vit.

nam Balaam, eccur non ore & calamis Philosopho-

Horat.

rum honestorum? Verbum itaque Dei, ore Xenocra-

satyr. l. 2.

tis mutauit Athenis Polemonem adolescentem, non

Suidas.

solum voluptuosum, sed & turpidinis gloriantem, in

alium virum. Is mane ab epulis tumultuosus surgens

Xenocratis docentis gymnasium petiuit: qui mon-

tis & disciplinis optimis opus habere cernens, in-

uita materia mutata de modestia, & temperantia

dicere

dicens effecit vt adolescens institutum vitæ quoque
 licò mutaret, adeò vt vnica lectione, & concione ex
 falcro cauponæ mutaretur in insignem Philoso-
 phum. Luce meridiana clarius est reduci indiscipli-
 natos mores exceptione monitorum salutarium. Si
 probi & studiosi? Et adhuc vtile verbum Dei. Bonis
 siquidem alimento est virtutis, vt ros stirpibus & se-
 menti terræ. Verbum Dei est sal terræ, inquit Dominus:
 ast sal maximè deseruit condiendis carnibus non cor-
 ruptis. Luceat, lumenque circumfundat lampas
 quantum potest, & oleo, emunctoriisque opus habe-
 bit quibus foueatur, instruatque. *Date nobis de oleo*
vestro, quia lampades nostra exstinguuntur. Accenso fo-
 co, necessaria ligna: robusto, vegeto, simili Atlanti,
 quibus necessarius. si quis totus lumen, totus ignis, stu-
 diosus totus; adhuc indiget verbo Dei restaurante, si-
 ne quo prolabetur cum Publicanis & peccatoribus
 de peccato in peccatum, sicuti ignis sine lignis, lam-
 pas sine oleo, corpore robustus sine refectione. Quo-
 circa demiror maximopere communem signitiem
 nostram, tanto bono persequendo, cum maximè ser-
 pat, repat vt cancer ignis, circumfundatque flammam
 adiacentibus lignis, vt augmentum, fomentumque
 capiat.

Matth. 9.

Matth. 25.

D. Chrysoft. tomo 2. hom. 2. in 1. Matth. versus fi-
 nem. *Hoc est enim nutrimentum anima, hoc ornamen-
 tum, hoc securitas: vt è regione, Dei non audire verbum
 fames atque internecies. . . . Quid igitur infalcius esse
 possit, q̄ vt q̄ Deus in penã minatur, hoc tu iam sponte in
 caput tuum attrahens corroges malum; inferens anima
 sauisimam famem atque pestiferam, per quam miseriorè
 illam cunctis omnino rebus efficias.*

Stupeo à nobis per nos subtrahi bonum, quod De-
 us non subtrahit ipse nisi iratum plenus, & ad truculè-
 tissimã vindictã se parãs, vt alias dictum est à nobis.

Tomo 2.

111.

Aut egressio illa peccatoris à seipso insinuatur tum
 fieri, cum negligens propriè conscientia, obseruat &
 scrutatur aliorum? Sunt enim qui nunquam sunt do-
 mi animorum suorum, vt videat quod agant: iugiter

EEE 4 autem

autem effodiunt & versant aliorum aetūs; vnde præfatio eorum conscientias immundas, & olidas, adeoque ab eis deseri ceu miserandum spectaculum, & locis congestitius, exhalationibus noxijs oppletus quas sufferre nequeant; quod maximum malum est.

Plat. to. 2. moral. tract. de curiositate. *Quidam suam ipsorum vitam tanquam iniucundissimum spectaculum inspicere, ac rationem veluti lumen in sese reflectere non sustinent: quippe anima omnigenum vitiorum plena, horrens & metuens ea quae intus sunt, exsilit foras & vagatur circum aliena, pascens & saginans suam vitiositatem.*

Luca 14. Euang. de hydropico curato sabbatho. Verbum abijt applicatum ad Gentiles.

Abijt hereticis accōmodo datum.

Acta Nouodunensis.

Cochlaus in actis Lutheri Ao. 1515.

Heresis vlciscitur avaritiam.

*Vatiblus veritit studium pecuniae.

Huic vitio acri prælio infestando & eliminando discernendus oportunus dies; nec enim desunt tela & arma congrua; sed referuamus ea in eum locum Euangelij. Et ipsi obseruabant eum; qui & catadromus proprius. Transcramus ad Gentiles, & hæreticos.

Quod Gentiles verò inficiabitur nemo hunc prodigi egressum significare omnem omnino mentis idolatriam amissionem; & quod S. Paulus innuit, dicens. Rom. 1. *Euanuerunt in cogitationibus suis. Stulti facti sunt.* De qua eorum dementia fasè diximus tomo primo dictione *Adolescētor*: quare hoc loco ne plura

6 Et verò expositiones supra adductas video aptissimas, quibus inuoluantur & hæretici. Vt enim patrat crimina sequentia peccator priorum supplicia: ita hæreticus finitur in hæresim labi, vt pænas det flagitiorum enormium commissorum ante hæresim. Nonne fertur communiter Caluinus Sodomita, talisque conuictus est per acta Nouodunensia, antequam hæreticus apertus esset? Præceptor quoque eius Lutherus commercium habuisse cum dæmone; Doctoratus insignia suscepisse pecunijs alterius fratris promotioni testamento relictis, sed fraudulenter ipsi non ad intentionem matronæ legantis, impensis? Auarus, & cupidus quæstus ex promulgatione Indulgentiarum, quo frustratus protupit in primas hæreses, effectusque probauit verissimè à S. Paulo dictum.

1. Tim. 6. *Radix omnium malorum est cupiditas, quæ quidam appetentes errauerunt à fide.* Germanus ille terobo

rob
ver
dar
os
rell
in t
ren
inq
cra
nisi
lit
vti
Ab
pro
no
nu
tio
uu
fla
lio
tu
ma
sa
sp
ne
di
pe
bi
cu
E
à
q
pr
F
robo

roboam avaritiã finxit vitulos aureos, idola, cerebri
 verriginosi sui somnia & deliria cœli voluit, vti quon-
 dam Israëliticus Ieroboam avaritia stimulante aure-
 os fuderat vitulos. Ita pridem pecuniæ studio in hæ-
 resim lapsi sunt Pharisei, adstruentes Deo acceptius
 in templo munus datum quam eleëmofinam in pa-
 rentes factam. Avaritia in hæresim pertrahit, avaritia,
 inquam, malum commune omni hæresiarchæ.

D. Hieron. in ps. 143. ad illum versum. *Boves eorum
 crassa: videtis magistros hæreticorum nihil aliud facere,
 nisi studere divitijs.* Fames illa auri & argenti compel-
 lit sui famelicos viterius progredi ad hæresim vsque;
 vti & fame cibi compulsus est progressus prodigus.
Abijt. Et hæresis eorum avaritiæ est supplicium, sicuti
 progredi prodigo fuit pœna delictorum nuperorum.

Alijs nonnullis hæresis est supplicium esurici ho-
 norum: alijs tormentum libidinis inexplebilis. Non
 nunquam enim contingit prolabi in hæresim ambi-
 tione, & desiderio regnandi, fastuose alijs despectis.

D. Greg. cur. past. pag. 2. *Hæreticos ad intellectum pra-
 vum intentio peruersa non raperet, nisi prius superbia in-
 flaret. Dum se pra cæteris sapientes arbitrantur, sequi a-
 lios ad melius intellecta despiciunt: atq; vt apud imperi-
 tum vulgus scientia sibi nomen extorqueant student sum-
 moperè & ab alijs rectè intellecta destruere, & sua peruer-
 sa roborare.*

Aur in hæresim impingitur, cum avidè appetitur
 splendida dignitates in Ecclesia; quæ quia obtineri
 nequeat, pergitur, abitur longius, ab Ecclesia disce-
 ditur, adhæretur sectatoribus & sectarijs, cum quibus
 perire præfertur, quã subdi ijs quibus præesse est am-
 bitum.

Lactant. lib. 4. inst. c. 30. *ii quorum fides fuit lubrica,
 cum Deum nosse se & colere simularent, augendis opibus
 & honori studentes affectabant summum sacerdotium; &
 à potioribus victi secedere cum suffragatorib maluerunt,
 quam eos ferre prepositos, quibus concupierant ipsi ante
 praponi.*

Aur quia proteruè contemnitur Ecclesiasticorum
 Prælatorum dignitas.

*Ar. Mont.
 pecuniæ
 cupiditas.
 Græcè est
 Philargy-
 ria.
 Matt. 15.*

II.
*Hæresis
 vlcisitur
 fastum.*

III.
*Hæresis
 ad vltio-
 nem despe-
 ctus Præ-
 latorum.*

Apud Hieronymum in catalogo Scriptorum Ecclesie tom. 1. sic habes: *Tertullianus, cum usque ad mediam aetatem Presbyter Ecclesie permanisset, invidia postea & contumelijs Clericorum Rom. Ecclesie ad Montani dogma lapsus* Invidiam autem Clericorum intellige eam, quam Author ipse in clericos laborabat. Sic author committantij in epist. Pauli apud Ambrosium indicat.

D. Cypr. epist. 65. *Hæc sunt enim initia hereticorum, & ortus atque conatus schismaticorum male cogitantium, ut sibi placeant; ut præpositum superbo tumore contemnant. Sic de Ecclesia receditur.*

Idem epist. 69. *Inde schismata & hæreses aborti sunt, & oriuntur, dum Episcopus, qui unus est, & Ecclesia præest, superba quorundam presumptione contemnitur; & homo dignatione Dei honoratus indignus hominibus iudicatur.*

IV. Aut cum ab exiguis principiis eò excrevit incontinentia, ut iam magnitudine laboret sua; nec in Ecclesie suæ membro eam potest Deus pati; & qui ei studet, modum & locum querit, quibus & liberius & plenius eam exerceat. Ab hoc fonte manant, pascunturque penè hæreses omnes priscae, & neoericeæ: enimvero nulli fermè hæresiarcharum accepta est virginitas, ca-

Chrysof. fita suæ, inquit S. Hieronymus. Nonne Pauli Samothracensis hæresis primordia sumpsit à perditio amore mulieris cuiusdam; secundum S. Chrysofostomum? Montani vnde, nisi ab amore faminarum? Appellis vnde, nisi ab amore mulieris, iuxta Tertullianum? vnde Marcionis, nisi à sacrilega libidine, ut scribit Epiphanius? Lutherana vnde? Vnde Regis ad eò Catholici, Henrici vii. Anglorum, Regis, inquam, ut lachrimis ab oculis, & armis in manibus, & scriptorum voluminibus catholice strenueque oppugnaret Lutherum? vnde, nisi à frequentatis multo tempore adulteriis, cum uxore sui Thomæ Boleni? vnde, nisi quia post potiri cõtentidit Anna Bolena, adulterii sui pignore, ex sententia quorundam; vti impurus Jupiter natâ; aut Cinyras Myrrha sua; aut Loth filiiabus suis? Ouid. lib. 10. Met.
Accipit obsceno genitor sua viscera lecto.

Aut

Aut canis, cane visceribus suis egressa: Furiosa libido; à qua certe lumen subtrahere debuerant sol, luna, sidera præ pudore: libido, qua alius nõ nasceretur fetus quam tezabel: libido, quam & ipsi hæretici concouere non valuerunt, nec sibi temperare quin maledictis eam lacerarent: cui contradici cernens ab Ecclesia, abiit, & progressus est in heresim, qualem quanta nuè & cernimus, & deploramus nunc sanguineis lachrymis.

Sleidanus hæret. l. 9. Anno 1534 *Henricus postquam complures annos Catharinam uxorem habuisset, de carapudianda consilium cepit, Annam Bolenam eximia pulchritudine e gynæceo Regina adamans, quam expetebat sibi in coniugem. Vbi Rex sententiam contra se latam, esse cognouit, grauissimum odium in Pontificem concepit, & continuo decretum facit quo se per Angliam Ecclesia caput proximum à Christo pronuntiat, & capitis panam constituit si quis Episcopo Romano supremam in spiritibus potestatem attribuat.*

Ipsè Calvinus in cap. 1. Osee istis disterijs eum persequitur: *Ille homo belluinus ostendit se prorsus vacuum omni timore Dei, & fuit deterior omnibus mancipijs Antichristi.*

Ita olim Monachi; Presbyteriq; omnes ab Ecclesia deficientes grunnierunt in nescio quid, ad instar scrofe carulientis, antequam in hæresim prolaberentur.

D. Hieron. to. 6. l. 2. in Osee c. 7. *Rarò hæreticus diligit castitatem, & quicumque amare pudicitiam se simulant, ut Manichæus, & Marcion, & Arrius, & Tatianus, & instauratores veteris hæreseos, venenato ore mella promittunt. Caterum, iuxta Apostolum, qua secretè agunt, turpe est dicere.*

D. Hiero.
cont. Vi-
gilantiū.

Idem ibidem in c. 9. Osee. *Difficile est hæreticum reperire qui diligat castitatem, non quod eam præferre desistat in labijs, sed quod non seruet in conscientia.*

Ephes. 5.

Jdè to. 5. in c. 3. Jerè *Omnis hæreticus habitat in Aquilone &c. & quia se voluptatibus tradidit, recessit à Domino, & desperat vias suas alienis dogmatibus, & voluptatem sequutus est. Nulla enim hæresis nisi propter gulam ventremq; construitur.*

Sic

Sic Lucius Catilina Nobilis Romanus non nisi Venere proflus perditus Romanæ Reipub. unionem turbare dissipareque conurationibus, & machinationibus cepit: ita maxima ex parte sunt hæretici perturbatores tranquillitatis Ecclesiæ, & Reipub. Iesu Christi, corrupti & profligati incontinentia.

Sallustius in coniurat. Catilinæ: *Iam primum adolescens Catilina multa nefanda supra fecerat cum virgine nobili, cum sacerdote Vesta, alia huiusmodi contra ius, fasque. Postremò captus amore Aurelia Orestilla, cui præter formam nihil unquam bonus laudavit, quod non timere illi dubitabat, timens priuignum adulterum, etate pro certo creditur necato filio vacuum domum scelestis nuptijs fecisse. Qua quidem res mihi in primis videtur causa fuisse facinoris maturandi.*

Citra impudicitias quoque priores rarò commovent hæretici tranquillitatem Reipub. Romanæ, non ex, inquam, cui Romulus iura dedit, sed quam Iesus Christus fundauit, Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ. vigent impuræ libidines ad hæreses usque. Et vt creditur Epicurus studio voluptatum discussisse à cætu Philosophorum, manum leuando in omnes, & hi vicissim in ipsum: ita hæretici à Catholicis diuelluntur inexplebili auiditate voluptatum Venerarum; Deo sic sinente, vt eorum priora flagitia vindicentur.

II.

Ecc. 19.

Ioan. Co
chlas in
actis Lutheri An.
no 1517.Epist. ad
Albert.Idem an.
no 1522.

Deinde, aduertite, verbum *abijt*, perpulchrè adhuc hæreticis conuenire. Progressus ille (dicebam) signat lapsum prodigum de peccato in peccatum, à minori in maius; *Qui contemnit minima, paulatim decidet*: & ausum semel, geminasse decies. Sic processio illa *Abijt*, significare potest hæreticos deuolui à dogmate erroneo in aliud, à minori hæresi, in atrociorè, perniciosiorè que. Testis Lutherus, qui initio impetijt solas indulgentias, pro libitu adpellans *falsas, & veniarum fabulas, & promissiones nihil boni conferentes animabus ad salutem aut sanctitatem, sed tantummodò penam eternam olim canonicè imponi solitam, auferentes*. Jude confessionem auricularem oppugnauit: post, damna-

uit Philosophiam & Theologiam scholasticam, ceu animæ mortem: falsò dicit à s. Thoma scriptas multas hæreses, & viam paratam ad regnum Aristotelicum. Exinde nilus est abiogare missam priuatam, sperans euersum ita Papam Romanum, si Missam tolleret, vti ^{1512. can-} aliquando effutire ausus fuit. *Triumphata Missa, puto tra Regē Anglia.* nos totum Papatum triumphare. Nam super Missam eam ^{Anglia.} super rupem nititur totus Papatus, cum suis Monasterijs, Episcopatibus &c. Hinc processit ad despectum auctoritatis sanctorum Patrum & Doctorum Ecclesiæ, & se omnibus prætulit. *Nihil curem si mille Augustini. si mille Cypriani, mille Ecclesiæ Henricianæ contra me starent,* aiebat. S. Ambrosius, s. Hieronymus, alijque Doctores & SS. Patres ipsi fuerunt reusi, stolidi, obæta capita, pecora stolidi, pelliculatæ cucullæ: solus ipse inuenerat fabam Euangelicam (vti optimè Ronfardus, cachinnis excipiens hæreticorum arrogantiam) ^{p. Ron-} Execratus est Papatum; Papam proclamauit Antichristum; ad arma conclamauit in eum; iurauit in ^{fordus ex-} odium eius & viuens & mortuus. *Summa, inquit, vi- uens Papatus hostis ero. *exustus bis hostis ero:* In quadam ^{hortatio-} Bulla adstruit, omnes opem ferentes, insumentes corpus, fortunas, honores, expilandis Episcopatibus, & eliminandæ iurisdictioni Pontificiæ, verè dilectos Deo filios, veros Christianos, sectatores sedulos mandatorum Dei, & repugnantes constitutionibus Sathaniæ. Denique ganeo ille, animæ suæ prodigus, & honoris, ^{Luther in} eo vsque ausus est vt Deum oppugnare non sit veritus, ^{resolut.} cum dicens non solum causam permittentem peccatorum, sed & efficientem: † adiciens adulterium David. ^{art 36. &} uidis, truculentiam Manlij, proditionem Judæ tam † ^{idem in} Dei opera, quam conuersionem Pauli. O blasphemum! * Bellum indixit beatis, quos colere, honora- ^{libro de} re, inuocare tanquam patronos & mediatores Dei & ^{seruo arb.} nostrum, idololatriam dixit: † imò sanctos non esse, ^{* Lutha-} nec futuros in cælo fruente beata visione Dei ante re- ^{rus in aff} surrectionem. Verè dixisset, si in se ipse regressus fuisset: ^{Et passim} † *Pater peccavi in calum & coram te.* Exinde, vt bel ^{† Luth in} lum faceret vniuersis ad antipodas vsq; cum Alexan- ^{prælec.} dro ^{gener.}*

Euth in dro descendit ad terræ centrum vsque, in purgato-
capit. fidei rium, nec passus est fundi vota pro defunctis, quam se-
capit. 44. mel, & iterum, ad summum. Denique, in quos errores
 impexit, quibus intricatissimis labyrinthis est impli-
 catus? Deficeret me dies potius quam infinitas hære-
 scere eius. Nescio, qui tam procul abierit, & in tot er-
 rores incurrerit exiguo tempore quo hæresiarcham
 vixit, ni a genio suo malo dementatus, delatusue fue-
 rit. *Abijt* certè de fide in fidem, ab errore in errorem: vt
 carnivorus coruus de cruce in crucem, verus ipse
 coruus vita, anima, mente: aut vt araneus de veneno in
 venenum: aut *abijt*, vt vultur, de cadauere in cadauer:
 aut *abijt*, vt scarabæus, ab aluo ad aluum (vestra venia
 dixerit:) aut *abijt*, vt sues prodigi, de cæno in cænu: aut
abijt vt scortator, a scorto ad scortum; morem sequen-
 tus maiorum hæresiarcharum, quibus rarissimè fult
 satis impigisse in hæresi vnam, ni ad alias complures
 transirent. Id denotat verbum *abijt*, hæreticis, vt reor.

III.

Amplius, an insuper discessio illa prodigi non infi-
 nuat exitum quendam exiaticum, qui euenit hæreti-
 cis, mox vt Ecclesia exierit, inquam, meram insipien-
 tiam? Enimuerò missa Ecclesia patris sui Jesu Christi
 domo vt agant voluptuose in regione longinqua,
 quasi a se ipsis exierunt, ad fingentes absurda, contra-
 dicentia, pugnancia, tam exotica, vt amentes & furio-
 sos dixeritis.

Sic Guil-
laudius &
Gagnans.

Virgil. 2.
Æneid.

Rom. 1. *Tradidit illos in reprobum sensum*; deserendo
 scilicet; sicut indurate dicitur, dum lux malitiæ ac
 libertati prauæ peccatorem derelinquit. Origenes la-
 psus in hæresim non erat in Origene; *abijt*, Origenes
 ab Origene. Audiendo, aut legendo asserentem dæ-
 mones aliquando saluandos, diceretur Origenes ad-
 huc in Origene? Meus Origenes non erat in Origene.
Abijt. *Quantum mutatus ab illo Hectore?* Non erat in
 Tertulliano Tertullianus lapsus in hæresim Monta-
 ni. *Abijt* Lutherus, non erat qui fuerat, Doctor, homo
 in suis ratiocinationibus. *Abijt*. Quicquid erat anime,
 hominis, rationis, absceserat, commigrarat, auolarat,
 abactum voluptatibus sædis. Vbinam Calvinus bla-
 sphe;

pheticè delirans Christum Jesum in cruce desperasse? ubi erat qui exponebat, *Ianuis clausis, id est apertis?* Omnia emigrarant, anima, ingenium, iudicium, ratio. *Omnis & una Dilapsus color, atque in ventos vita recessit.* Belluæ exanimis. Certè, si meliora sectatus & correctus dici potest in se reuersus, aut ad se; *In se autem reuersus*: haud durum videatur si dixerò hæreticum perditum à seipso exiisse. Verum & nos exeamus aliquando exitum illum, ac demum appropinquemus loco quò profecti sunt Publicani.

At verò, quæntis fortè, quò profecti sint Publicani, & peccatores palantes? Quid cum ipsis actum sit? *Et adhesit uni ciuium regionis illius* Obseruare verbum adherere, præter interpretationem hesternæ concione adductam, significare quoque prodigum, quasi contactè, importunè, & præter placitum ciuis, se ingessisse in familiam eius. Fortassis enim ciuis ille, paruipendebat famulos obafos, ventrosos, qualis adhuc potuit esse prodigus, nondum depositis pristinae felicitatis, & liberalis victus exuijs. Sic Cato aliquando desepxit eiusmodi quendam, quærens quibus apertus esset in Repub. qui à palato pube tenus totus venter est; *reputilique quendam sibi cohabitare nitentem, dicens se non posse commorari ei qui melius nosset, quid palatum sit, quam cor.* Si istiusmodi fuere & herus & prodigus, hic fortè oportunè importunè deprecans, (nec enim indigentia pudor est vllus) tantum infortit apud herum, vt vel inuitus concesserit eum in seruorum numerum concedere. *Adhesit.*

Si autem infirmior viribus, tenuior corpore, macilentior vultu, adeoque ad ministeria inutilis fuit, ægrè susceptus à Domino, non destitit tamen gratus, non gratus donec in familiam adscisceretur. *Adhesit.* Sic hedera, infirma & tenuis amplexatur arborem, parietem uè etiam reluctantes, primos quos habet obuios, quibus fulciatur.

Secundò, verbum *adhesit*, significare potest oppositum, nimirum prodigum nihil minus cogitantem, retentum à misericorde illo ciue, qui velut alter

Publicani
& peccatores
quos
uocant.

I.

Plut. to. 1.
vir in a.
tione Ma.
iore.

II.

Gen. 18.
Abra.

Virgil.

D. Amb.
in hunc
locum.

Abraham sedens præ foribus obseruabat prætereuntes, pauperes viatores apud se diuersari compellebat grassante sæuissima fame illa. *Cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui*, legitur de Abraham. Palabatur prodigus, *Incertus quo fata ferant, ubi sistere datur*; nescius quisnam miserandæ sortis suæ miseretur: & fortè cuius ille egenos præstolans, hunc obuium habuit, sistere iussit gradum, & commiseratione motus penes se detinuit, sicque factus est illi domesticus nullo facto delecta talis domini. *Adhæsit*. Fortuito ministerio eius adhæsit, quemadmodum iunci, moschus, paleæ cum fluuiio fluentes, nonnunquam sistuntur, retinenturque, non appetitu proprio, sed occursum pali, cui adhærent, aut vectis. Aut, *adhæsit* ciui illi, cuius prædam quatrans de dumeto in dumetum, insperatò se visco captam persentiscit, vnde & compellitur ramo visio oblito adhærere. Huic expositioni fauet D. Ambrosius, sic inquit: *Qui hæret, in laqueo est*. Expositiones hæc binæ aliæ sunt ab ijs quas ante protulimus: aliæ enim dicebant electionem liberam, liberalem: maxima ex parte honestam: hæc non ita. Prior siquidem connotat electionem liberam, sed recundam: posterior, sortem; imò vero violentiam aliquam, aut captionem: vnde mihi aptius facere videntur ad rem Publicanorum & peccatorum, nec vlatenus respuendæ sunt. Iuxta sensum prioris expositionis insinuat Christus verbo *adhæsit* Publicanos peccatores nequiter subegisse ciui cuidam, ex optinibus regionis, parum curanti, appetentiue coram ministerio. Posterioris verò, ciuem illum adlabasse vt eos sibi iungeret, aut vi aut astu. Id est, secundum primam, non tentati, nec oppugnati, peccarunt vel iuxta alteram, tentati acriter, & oppugnati, dum expugnati sunt. Dantur enim tantæ prauitatis nimæ, vt se ipsas tentent, conenturque summis viribus delinquere: aliæ aded generosæ & honestæ, vtracriter & dudum impetitæ licet vix superari queant. Vt autem perspicaciora fiant ista, edifferamus sigillatim quisnam fuerit ille ciuis, quidné designet prodigerus.

CONCIO SECUNDA.

81

Peccatum
vnum di-
citur vni⁹
loci ciuis,
& cur.

Eruditus nostri æui scriptor quidam, natione Hispanus, ni fallor, commentario in hunc locum laborem mouet, nolens, & ducens non necessum expendi quem designet ciuis ille, ratus hæc dicta, vt narratio- nis series texeretur. *De ciue illo sollicitè quæri nolim quis sit, quem ué significet. Hac enim omnia ad complendam narrationem, & ad exprimendam eius adolescentis miserabilem conditionem dicta sunt: & quia fieri solet vt eiusmodi homines &c. Et erat vero simile idem illum fecisse adolescentem.* Ast cur non vult quæri quisnam sit? Namque prisca Patres, Sanctus Ambrosius, Sanctus Hieronymus, Sanctus Augustinus, Theophilactus, Vener. Beda, Scholastici, Sanctus Bonauentura, Caietanus, Doctores Parisienses, & fermè omnes expositores communes, quos in sequentibus citabimus, quæsierunt, & inuenerunt. *Hac enim omnia ad complendam narrationem dicta sunt, inquit. Non nos fugit nonnulla in parabolis similia esse, quæ religiosè exponi nolunt: fusè super his diximus tomo primo: præter quæ ecce quæ ab inde didicimus.*

D. August. to. 8. in psal. 102. *Non undecumque possunt similitudines duci, ad perfectum possunt collimari ipsa res rebus ad quas adhibentur.*

Cicero, vel quisquis Author lib. ad Herennium l. 4. loquens de similitudine: *Non enim res tota toti rei necesse est similis sit. sed ad ipsum ad quod conferetur, similitudinem habeat oportet.*

Ita se res habet, cum agrè admodum applicari potest pars ad significatum; *Cum ad perfectum non possunt collimari, vt loquitur D. Augustinus.* Ast pars ista per- facile applicari potest, vt videbitur. Quin, etiamsi ab applicatione nonnulla maneret absurditas, *ne multa sequantur absurda, ait S. Chrysostomus.* Sed quæ absur- ditas, quæ inconuenientia dicere peccatorem se man- cipare obsequijs diaboli? Statuere dæmonem peccati ciuem, quod obstinatione incolit assiduè &c. Aut ter- tiò, licet exigua accederet utilitas? Ast, vtilissimum est peccatori nosse, fieri se mancipium diaboli, peccato, vt absterreatur, tam horrore talis domini, quam metu

11.
D. chryf.
to. 2. hom.
47. in 13.
Matth.
111.

horrendorum suppliciorum, quibus demum donabatur seruos suos præmii vice.

Quod verò addit, *ad exprimendam eius adolescentis miserabilem conditionem*: optimè certe exprimitur feruitute, & ea qua cogitur pascere porcos, fame periculis: ast historicus ille ciuis parum adauget miseriam prodigi historici: quæ enim miseria tanta iugum subire ciuis, siue Principis, vt vult Sanctus Hieronymus, filio ciuis, aut Principis qualis vero similiter probatur prodigus? *Similis simili gaudet*. Multò maior foret miseria, si infamaretur herus, & exprimeretur indignus seruis: nec enim indifferens huic vel illi seruis vni seruire, seruitus mihi dura erit, & ciuis molestio Polycratica: alii autem, decus & gaudium. Testes sunt *Deus cui seruire regnare est: Beati serui tui*, aiebat Regina Saba ad Salomonem. Porro, ea non fuit mens tibi Christo, vt exprimeret peccatoris miseram conditionem, dicendo solum eum seruum, seruitute tam viliter pasceret porcos, sed etiam exprimendo seruum digne mini duri, inhumani, impuri &c. Quæ durities, inhumanitas, impuritas haud facillè potest deprehendi, & inquiratur quid denotet ciuis, & cur diabolus dicatur ciuis. Nihil obest itaque quo minus perferretur quid signet ciuis ille, quandoquidem ea ratione melius ad viuum exprimi queat misera conditio peccatoris, non simpliciter, quia seruus, nec solum quia subulcus est, sed & quia & seruus & subulcus talis nempe diabolo. O horrorem! *Ad exprimendam eius adolescentis miserabilem conditionem*, inquit: ideoque conabimur ista exponere curiosius.

Et verò dico, per hunc ciuem nonnullis acceptum peccatum aliquod speciale, cui peccator vnice se adhaerens, quasi ipsi soli adhærens, *Adhaesit vni*, vbi multa palando prælibasset. Ast quæ symmetria ciuis regionis cum peccato? Ea, ni fallor, quod sicuti ciues incolunt tranquillè vrbes & prouincias quibus summi oriundi, aut ciuitatem compararunt, qui vrribus alijs alioqui probrosè pellerentur: *Peregrinos in Sparta*

3. Reg. 1.

Stobæus
serm. 42.
de legib.

CONCIO SECVNDA.

vitam degere non licet, neque Spartanis in peregrina regione: ita peccata aliqua dominantur, regnant nec plectuntur nonnullis vrbibus, prouincijs, nationibus, communijs incolis; quæ alibi deprehensa, pelluntur, plectuntur, & ferro flammaque bellum ipsis indicitur. Vrbibus nonnullis, peccata quædam sunt domestica, & oriunda; alijs exotica, aduentitia, paucis vsurpata sunt. Imò verò, quibusdam vrbibus, prouincijs, nationibus, hæc & illa vitia non solum non male excipiuntur & plectuntur; sed & quandoque honori ducuntur; vt furti ea vafricitie & calliditate commissa vt non deprehenderentur Latædæmonibus; & alia horrenda flagitia alibi. *Nam & uxores suas hortantur vt ex formosissimis vel ciuibus vel peregrinis prolem suscipiant.* Regnabat Sodomis peccatum anonymum. *Peccatum suum quasi Sodoma predicauerunt.* Deinde, sicuti ciuibus inutilibus licet, regulariter plus est authoritas suis vrbibus, quam exteris, tamen Reipub. pernecessarijs: ita quibusdam vrbibus, prouincijs, nationibus, ipsa scelera plerumque magis placent ipsis virtutibus exterorum. *Suum stercus, & suus crepitus cuiusque bene olet,* aiunt pro uerbo. Et vt nulla ciuitas subsistit sine ciuibus, *ciuitas quasi ciuium unitas:* ita nulla est vrbs, prouincia aut natio, non habet vitium peculiare, & quasi propriam, ceu indigenam, & ciuem suum, vt probati authores quique testantur. Nonnulla proferam, non vt aliquam urbem, prouinciam aut me gentem in me prouocem, aut eam diffamem & in odium adducam, absit, sed vt quæque vrbs & regio, cernens vitia sua perstringi & sugillari à cordatis authoribus, pro viribus conetur ea plectere, extirpare, eliminare suis finibus, ceu incolas perniciosissimos patriæ. Quod vt citra omne odium à me præsterur, quam fidelissimè poterò authores proferam, eorumque ipsa verba quoad fieri potest adducam.

II.

Stobæus
sup.

Isa. 3.

III.

IV.

Vitia que
runda lo
cama
corum.

FFF

communiter. Namque phthisica est Lusitania; Ebra pars Hispaniæ, strumosa, Toscana Epileptica, India Occidentalis pustulosa; Valchia, gutturosa; Sardinia pestilens; Ægyptus, leprosa: ita sunt quibusdam peculiare animi morbi, & vitia propria, quibus aliis communiter non sunt addicti. Varij corporum morborum ducunt à varietate climatum, situs regionum, acris, aquarum, & aliorum adiacentium, uti fuse demonstrat Hippocrates libro *de aëre, aquis & locis*, & qui commentarios ediderunt in libros *de diata*.) Sic *Atina*, Italiæ vibs paludibus Ponticis proxima, laborabat morbo quem Græci ἀτῆ dicunt, à vicinitate proximarum paludum ortum ducente; à quo nomen accepit *Atina*, Cheronefus quoq; Bæotia, magni Plutarchi patria, parum salubris erat quando non nisi sub vesperum à sole irradiabatur. Vitia vrbium & regionum à maioribus transeunt in posteros, tum transfusione temperamenti generantis in generatū, tū pravo exēplō domestico maiorum, & superstitium, tum impunitate

Petrus Crinitus l. i. de honesta discipl. c. 6. ex Iulio Materno ad Mauortium Lollianum, in Astronomicis *Quædam Gentes ita à calo formatae sunt, ut propria suorum morum vnitatem conspicua.*

Plutar.
to. 2. moral. tract.
de curiositate.

1. 37. 2. 7.
3 ser. 21.
4. 5. 6. 7. 8.
33.

Maximus Tyrius ait. 1. *Spartiatas adamare armatam, venationes. 2. Cretensem, luxum Sybaritam. 3. Iuuenem, choros. 4. Syracusanos, molliorem. 5. Corinthios, voluptates. 6. Chios, diuitias. 7. Lesbios, vina optima. 8. Milesios, pretiosas vestes.*

Idem serm. 7. *Thebani, tibiarum studium habent: que uniuerse Bæotia vernacula Musa.... Ætoli grassantur.*

Ad Titum i. Apostolus S. Paulus Cretenfes sine Candios, adpellat mendaces. *Cretenfes semper mendaces: sequutus Epimenidem eorundem Poetam; mala bestia ventres pigri: in ventrem versi toti: nil nisi de ingluvie cogitantes; & omnia sua in ventris gratiam facientia. Mendaces, inquam, cantatissimi, ut Græcis mentiri diceretur Cretizare, ἠρησιζῆν*

Virgil. 4. *Æneid.* Dicti sunt Troiani fædistragi, viliquet ex hoc versu:

Necdum Laomedontea sentis periuria gentis?

Quia Laomedon eorum Rex non stetit promissis factis Nepruno & Apollini mœnium suæ urbis latomis; similiter nec Herculi seruatoris Heciones eius nata: & quia Paris rapuit Helenam è Græcia, præter hospitalitatis iura; Æneas quoque perfidus fuit hospiti suæ Carthaginensi.

Carthaginenses etiam olim tales habiti sunt; unde proverbia: *Punica fides, Pano Punier.* Item & Parthi.

Horat. l. 2. epist. 1. *Iuuenior, Parthis mendacior.* BOND *Parthis,* ait commentator, *quia perfidi sunt, ut qui Romanos fraudibus Duces sæpè deceperint.*

Nonnullæ gentes aliæ tales reputantur Florentino, & probatis alijs Scriptoribus.

Petrus Crin. l. 12. de honesta discipl. c. 3. *Insolentia quorundam ridendo fidem frangit, & victis illudit.*

D. Saluianus Episc. l. 4. de prouid. Differens de diuersis nationibus: Saxones inquit crudeles sunt & feroces: Gepidi, inhumani: Hunni, scortatores & impudici: Germani, ebriosi: Alani, furès, & raptores.

Lucan. l. 1.
Longisq;
leues, Sa-
xones in
armis.

Iulius Maternus sup. Scythæ ferocitate belluina vniuersos trucidant: Itali, splendidi sunt, & nobilitatis regiæ: Syri, tenaces: Asiani, effusi, & in voluptates toti.

Seuerus Sulpitius lib. 3. de vita S. Martini: *Edacitas in Græcis gula est, in alijs natura, ut qui etiam vsque ad vomitum satientur.*

Erasmo
citante in
Syracusa-
namensa,

Vide Guilielmum Salust. in sua 2. hebdom. in suis Colonijs. Ioan. Vulteiium Reme. l. 1. epigram. ad Gallum: & l. 2. de Gallis.

Anglus cibus se opplet, opimaq; appetit, ut ferunt, unde fortè natum Gallis adagium. *Satur ut Anglus.* Et Faustus Andrelinus testari videtur, inquitens: *Mensa Britannia placet.*

in carmi-
ne quod
de pau-
mêto Pa-

Paucis vescitur Iberus. Vide Clenardum epist. ad Latomum. Item tractatum de conformitate linguæ Græcæ & Gallicæ.

rifièsi in-
scripsit,
Anno

Itali, ait Scriptor quidam Gallus, vindictæ sunt eu

1535.

pidi præ cæteris cunctis: vnde & ipsis prouerbia multa
vfitata vltionem spirantia.

Sententiam suam profert Ioachimus Bellayus Od.
68. Lamentorum.

Olim Lacedæmonijs honestum fuit furari: Persis
gloriosum: suos enim grassatores dixerunt *Cardati*,
quasi cordatos, pugnaces, bellicosos: Ægyptijs impu-
nita olim erant latrocinia. Strymphalijs, venerantur fo-
minam, quæ pluribus viris succubuerit. Non pudet
Massageres rupicolos in vijs publicis coniugalem a-
ctum exercere. Sauromatenes venundant filias suas
mensæ accumbentes, inter pocula. Sydonij deuorant
parentes; dempto capite, quod auro mirificè obdo-
cunt. Corinthij impudicissimi sunt: testantur eorum
phanum mille scortorum, & votum solemne, *Ut Di-
augeant meretricum numerum*; insuper cuiusdam ipso-
rum nouerca concubentis incestus, cuius causa ve-
hementer excanduit Sanctus Paulus; & prouerbia
Corinthiari, pro voluptuose viuere, vti & *Lesbiari*, di-
citur de horrenda specie actus carnalis, propria, aut
Lesbiæ, aut toti insulæ Lesbos.

Cælius Rhod. l. 8. lect. antiq. c. 1. *Quod verò ait Fe-
bius, quibusdam rapto viuere honestum, de Spartanis in-
telligendum.*

Ibidem: *Ligna, olera, pueris furto omnia quaruntur.
Quod si quis per incuriam deprehenderetur, * flagris impu-
gniter afflicebatur, ceu negligenter inepteq; furari videtur.*
Xenophōtur Furantur itam, ut Xenophon tradit, ex cibarijs quæ-
quid valent.

*Xenophō
de Rep.
Lacedam.*

Ibidem paulò post: *Persis item lege videtur permitti
fuisse furta. Nam qui rapto viuerent apud eos, Cardati
ces vocabantur: quia carda, virile ac bellicosum
gnat.*

*Gell. locus
est li. 11.
noct. c. 18
ubi etiam
loquitur
de furtis*

*Idem: Refert Gellius apud veteres Ægyptios... furti-
omnia indiscriminatim fuisse licita, & proinde, citra
lam noxam, penamue.*

Virg 9 Æneid. de Latinis:

Canitiem galea premimus, semperq; recentes.

Conuictare iuuat pradas, & viuere rapto.

Lacedæmoniarum, cur & qua permiffa.

Valer. Max. l. 2. cap. 1. *Apud Thraces lata sunt funera, luctuosa verò natalitia.*

Causiani, & Cefix, aut iuxta alios, Heniochi similiter.

Qui de his plura volet, videat D. Hieronymum ad Gal 3. & præfat. in 2. lib. ad eandem epist.

Clem. Alex. l. 2. Pædag. c. 2. *Ebrietate maximè utitur Scitha, Celta, Iberi, & Thraces.*

Alexand ab Alex. l. 4. genial. c. 13. copiosè: Erasm. in Chiliad. proverb. *Lex & regio*: M. L. Guicciardinum, in descriptione Belgij.

Non est deniq; vrbs aut regio, quanquam optimo loco sita; soli ppxima, vel remota, quin nullum eius, cui non sit vitium peculiare; non indeclinabile, sed difficulter: non in omnibus incolis deprehensum, sed maxima ex parte; manans à causis supradictis.

His prælibatis, *Adhæsit uni cuius regionis illius,* significat Publicanos & peccatores sedulam nauasse operam cuidam peccato regnati peculiariter in eorum regione: quemq; sectatum vitium, proprium, aut pro uincia, aut conditioni: Publicanos inhiasse quæstui, vsuris, concussionibus, extorsionibus: sedulò * suba-
 rrasse merces, sarcinas & vasa, ne quidquam ve-
 pensionem effugeret; vitium istud singulare fuit Pu-
 blicanis: Eos verò, qui denotantur per peccatores, im-
 puros, carnales &c. sequutos vitia carnis; fornicatio-
 nes, adulteria, incæstus, sacrilegia, &c. quemque eam
 speciem, quam praualete perspiciebat inter sodales:

*Vitia p-
 pria aut
 regioni
 aut con-
 ditioni.
 * Plut.
 tract. de
 curiosi-
 tate.*

Oseæ. 12. *Seruiuit Israël in uxorem*

Roman. 6. *Exhibuistis membra vestra seruire immunditia.*

Idque importuna instantia quadam, id est, non incitante naturâ ad hoc vel istud scelus, quin magis repugnante; & vitijs eorum obsequium respicientibus, uti & ciue prodigi domino ipsius ministerium, conatos nihilosecius eis adharere, & quasi vitia importunè compulisse, vt in suum assumerentur famulatum.

Gen. 9. *Cuncta cogitatio cordis intenta erat ad malum omni tempore.*

II. Aut, ex sententia S. Antonij Paduani, adhæsisse illi, esset assuefactum esse peccato, assidua eiusdem frequentatione: esset quasi consuetudine peccatorum vertisse in naturam.

III. Aut si *adhæsit* significat, quod S. Ambrosius dicit supra, dicemus Publicanos *actu voluntatis non impetrato sed precipiti*, inopinatè gypso vitioso priscorum exactorum, vel alienigenarum & Gentilium obditos; serpentibus vitijs per ipsos commercio, & conubertio mutuo: peccatores verò alios publicos, eius modi euasisse vitijs pedetentim sese insinuantibus, & ex improviso inualescentibus, ex frequenti cum sceleratis consuetudine.

IV. Si verò legamus cum S. Hieronimo. *Adhæsit vni principibus*, id est primo principum regionis, sensus est prægustatus innumeris peccatis, nec vlllo eorum completi, imò fame indices augmenta capessente, adhærunt atroci vni peccato, aut regionis, aut conditionis, ut plus voluptatis & satietatis resultaret adherendo vnice vni. Atque vltionis diuinæ genus hoc. Peccata est siquidem, velle aggredi simul & semel res varias, quarum nisi vnica ad finem perducatur. Ad idem hoc loco expositionem quorundam Neotericorum

Gaspar Melo Professor Theol. Vlyssip. commentum in c. 15. Lucae. *Per vnum vitium, intellige etiam vitium cui peccator adheret specialiter.*

Calixtus Placent. p. 2. exposuit. *Vnius specialis vitium delectationibus se applicando, ac prædominio, uti superbia, auaritia, vel luxuria, sperans posse se hoc modo delectationibus satiari, si vni soli vitio singulariter inservit.*

R. P. Joannes Ferus hic. *Per ciuem intelligere possumus speciale quoddam peccatum, quod homo sibi famulare facit.*

Publicani & peccatores nobis meliores, & in quo. 10. Ex quibus (si tamen oculos aperire lubet) pertè liquet peccatores tot dominorum esse mancipia, quot peccatorum genera committunt.

D. Aug. to. 5. l. 4. de ciuit. c. 3. *Malus, etiamsi regnet*

Seruus est; nec unius hominis, sed quod grauius est, tot dominorum quot peccatorum.

Tametsi verò Publicani illi & peccatores expressi in prodigo pessimi haberentur, & profectò essent, *et* *ama erat, et erant*; attamen ni talpis cæciores sumus, videmus eos, & compellimur fateri meliores nobis, secundum quid. Jis enim satis fuit substerni generi vni peccati. *Adhasit vni ciuium*: ast nos, pro dolor! non sumus contenti quoad subeamus iugum infinitarum iniquitarum, de more Atheniensium, qui triginta Tyrannorum iugum simul tulerunt. Deinde, fuerunt ipsis satis vitia regionis, & conditionis suæ, qui vtique alienigenarum imperium profus respuerunt: ast nos varietas delectat vitiorum regionum & nationum omnium exterarum: tametsi nonnulli aliud pati iugum in Repu. nolint quam domesticum. Mendacijs & dolis studetur, de more Cretenensium: perieratur cum Troianis: perfidia Carthaginensium in vsu est: veritas supplantamus à Geneuensibus: latrocinia & rapinæ exercentur cum Alanis, & Spartianis: seditio & gula colitur Britannis: vsura, cum Florentinis: temulentia cum Germanis, lubricitatem sectamur cum Hunnis; vlcisci cupimus cum Italis: fastuosi & superbi cum Iberis. Hem, non aduertitis non adhærere nos solummodò ciuibus regionis nostræ, aut vrbis, id est, vitio qui sedem fixam, & ciuitatem in nobis comparauit, sed etiam peccatis nationum circumiacentium? Ac si gloriæ verteretur admittere spurcitas omnes cæterarum vrbiū & prouinciarum; vti lacuna sordes totius ciuitatis, aut vlcus totius corporis pus & virus excipit. An à desiderio iniquo æmulandi priscam illam Romam cultui simulachrorum adhuc deditam profluit error ille; quæ religiosum ducebat nullam falsitatem respuere vnde cumque aduentaret?

D. Leo serm. 2. in Natiuit. Apost. Petri & Pauli: *Hæc ciuitas ignorans suæ prouectionis auctorem cum penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium seruebat erroribus: & magnam sibi videbatur assumpsisse religionem,*

Proz. Chiliad. I. Peccato vni dediti.

II. Contenti vitijs regionis, aut conditionis.

nem, quia nullam respuebat falsitatem.

Aur, imitari contendimus, aues nonnullos, quibus cum non sit garritus propius aliarum æmulari vocantur? Aut simios, & cercopithecos, quibus cum nulla in sit venustas propria, scitè fingunt actus, gestus & hominum & brutorum! Aut chimæram monstruosam, quæ cum propriè non sit animal distinctum, admittit tamen triplicem in se formam; leonis caput, capræ ventrem, draconis caudam? Ouid l. 6. Met.

*Quoq; chimera iugo mediis in partibus hircum
Pectus & ora lea, caudam serpentis habebat.*

Lucretius:

Prima leo, postrema draco, media ipsa Chimera,

Virg. 3. Æneid.

Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo

** vel Pube tenus; postrema, immani corpore * Pistrus:*

Delphinum caudas utero commissa luporum.

Deploranda certè variegatio nostra, & perpetuis Heracleiti digna lachrimis: verùm nec mihi temperare queo quin Democriticè soluar in risum, cernès unum eundem ore Germanum, ebriositate: ore itidem Britannum, cupidijis: ore Scorum, imprecationibus malis: ore adhuc Cretensem, multiloquio comico & falso: peiorem Cerbero tartareo, cui ora trina: manibus, J. talum ultionis cupidine: manibus, Spartanium, rapto: & grassatione: pedibus, Parthum, fuga in certamine: quid non?

Ezech. 8. *Ingressus vidi, & ecce omnis similitudo reptilium, & animalium abominatio, & uniuersa idola domus Israel depicta erant in pariete, in circuitu per totum. Iuuenal. sat. 3.*

— Non possum ferre Quirites

Græcam urbem, quamuis quota portio facis Achæ,

Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,

Et linguam & mores, & cum tibicine chordas

Obliquas, necnon gentilia tympana secum

Vexit, & ad circumiussas prostare puellas.

Senec. ep. 6 l. 14.

In singulis vitia populorum sunt.

Ibidem: *Effecta est ingens illa nequitia, congesto in unū quod cuiq; pessimum scitur.*

Amabo, nō solueremini in risum, Auditores, si quis pictor adpingeret collo equi humanum caput, piscis caudam clunibus, reliquum corpus plumarum varietate distingueret? Quam volucrem censeretis, aut magē, quod exoticum monstrum? Horat. in arte:

*Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndiq; collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem; mulier formosa superne,
Spectatum admissi risum teneatis amici?*

Varijs diuersarum Gentium vitijs inducti, nonne similes nos eiusmodi tabulæ sumus? Arbitrer certè præ immodico risu crepaturum Democritum ridiculosum, si admittatur spectatum varietatem nostram. Et si histiones referre nos possent, bona venia nostra, coram exteris, plures eis accederent aurei qua stū, exhibēdo nostram varietatem, quam asses ostentando belluam decem cornua cui ceruices cingunt. Quemadmodum Helena illa, cui celeberrimus Zeuxis intulit in solidū vniuersam pulchritudinem, quam sigillatim in quaq; virgine deprehenderat, procul dubio eximie formæ fuit: ita deformissima sit natio, cui omne turpe, vitiosum, deforme aliarum nationum in vnum collectum illatum est. Elegans oratio, contexta selectissimis verbis ex Cicerone, Sallustio, Cæsare, Livio: egregius liber compositus eximijs sentētijs doctiorum Scriptorum: ast infamis & monstro similis, qui quā barbaras, obsoletas, improprias, inusitatas dictiones continet nihil: verè Catholico fuerit barbarismi. Pessimum idioma constans barbaris dictionib. omnium gētium, nunquid? An non pariter teterrima gēs moribus quæ exprimit vitia omnium nationum: cui vitæ discursus cōstans omnium perditis moribus, ceu totidem solecismis, barbarismis, & ineptijs? Phy, phy, valeat imitatio illa & compositio vitiosa, quæ libris vitæ nostræ circumfertur. Diceretur:

Esso cacozelon prava affectatio nobis

Haud

Cicer. l. de inuent. in princip.

Niniuitarum doctiss. l. de figuris.

Haud benè compositum cacofyntheton esto Latinè
 Demiramur diuturnis bellis infestari has regiones,
 cur tot plagis famis, pestilentia frequentis opprimatur
 territoriumque nostrum quasi asylum & confugium
 calamitatis omnis, *aram malorum* pene: ast quorundam
 Ego verò haud miror, quando quidem sint quoque
 lus & *ara malorum* culpæ omnium nationum. Omnia
 gena peccata adveniunt grata nobis. Si malitia sub
 pimus gratanter vna, sufferantur patienter alia quæ
 Deus immitit sua iustitia. *Aut sustine, aut abstine.*

*Isa. 49. Hæc dicit Dominus redemptor Israel ad corru
 ptibilem animam, ad abominatam gentem, ad servos
 dominorum.*

*Sophon. 1. Visitabo super omnes qui induti sunt vestibus
 peregrinis vitijs.*

ii. Verum enim verò, multo magis demirandū, quod
 vilissima seruitute non obstante, turpiter cum seruis
 mus plurimis peccatis, totidem tyrannis diuersis, et
 stimemus, dicamus, scribamus nos nobiles & domi
 nos, & nomine, & gentilitijs: nomina excellentia, do
 minationis, &c. nos infinitè magis delectant in his
 nostra seruitute morali, quam vnquam optimis man
 ribus nostris, in eorum libertate & immunitate ab om
 ni vitio. Atat, quæ substrati tot dominis, tam nobi
 les, tanti Heroes, tam excellentes esse quimus? Nil
 dicamus Athenienses liberos, cum vno eodem tempo
 re triginta Tyrannorum iugo premerentur. Quæ ad
 excellit, tam abiectus? Præcellit, cui animus tam re
 missus? Serenissimè splendet, cuius gloriam obdura
 runt aterrimæ nubes diuersorum scelerum? Cui probè
 imperet bellus dominus, qui sibi ipse, iracundia, auaritia,
 pompis, voluptatibus, in quæ ipsi plenitudo potestatis,
 imperare nequit?

*Genes 4. Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis
 illius.*

*Diogen. Laërt lib. 6. de vit. Philos. Non legistis, audi
 stisne aliquando ex Diogene, seruos seruire dominis,
 improbos voluptatibus? Eundemque mordendo me
 dicè respondere ausum Alexandro Magno gloriantur*

se vniuersi orbis Monarchā; minimè, sed seruum ser-
uorum meorum: quòd Alexander subderetur vitijs,
quibus Diogenes imperabat.

Cic. parad. 5. *Ex summis, inquit, ciuitatis principes
sumus.*

*Vos verò ne conseruorum quidem vestrorum principes
estis.*

Diogen. Laërt. l. 6. vit. Ille idem Diogenes meretrices
dicebat Regum Reginas, quod ipsis liceret quas lube-
ret exactiones facere.

Marc. 6 *Volo, ut protinus des mihi in disco caput Ioan-
nis Baptista,* aiebat quædam ad Herodem. Liberne is,
cui fæmina dicit, volo?

Cic. parad. 5. *An ille mihi liber videtur cui mulier im-
perat, cui leges imponit, prescribit, iubet, vetat quod vide-
tur? Qui nihil imperanti negare potest, nihil negare audeat?
Si poscit, dandum est: si vocat, veniendum: si eijcit, abeu-
dum: si minatur, extimescendum.*

Si nec prodigus, nec Publicani liberi, quia hero vni
adstricti, *Adhasit vni ciuium:* quia procliues in pecca-
tum vnum regionis aut conditionis suæ: quoties illi
serui qui innumeris se subigunt vitijs?

A. Perſius sat. 5. in qua agit de vera libertate.

An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam

*Cui licet, ut voluit? Licet, ut volo, viuere, non sum
Liberior bruto.*

Liberne cui tenacitas imperiosè præcipit?

Idem ibidem: *Hac mea sunt* (parcitas scilicet, & mu-
nificentia oportuua, auri despicientia, & cætera ibi e-
numerata) *cum verè dixeris, esto.*

Liberq; ac Sapiens, Pratoribus, ac Ioue dextro.

Annon verè seruus, qui vt inscribatur hæres annoſe
anus fortunarum, nullam non subit duram vilemque
seruitutem? Qui morem gerit oculis & nutibus senis,
cui hæredes non sunt, placentia loquitur, assentatur
ei, demiratur vitam, lateri eius indiuiduus adhæret?
Quem avaritia antelucano è strato pellit, mercatu-
rum, iuraturum, peieraturum &c. Qui tenacitate an-
xia somnum non capit; frustulum panis pauperi La-
zaro

zaro præ foribus iacenti porrigere, ad satietatem manducare non audet? Persius supra.

*Manè piger stertis; surge, inquit, auaritia, eija.
Surge, negas; instat, surge, inquit, non queo. surge.
En, quid agam? rogitas, em* (aperdam aduehe
† Castoreum, stupas, hebenum, thus, lubrica con,
Tolle recens primus piper è sitiente camelo,
Verte aliquid, iura &c.*

* Vile ge-
nus piscis.
† Medica
mentum
factum ex
genitali-
bus ani-
malium.

Js, is verè liber, qui cupiditatibus intrepidè respo-
det, non faciam.

Plutar. to. 2. moral. tract. de curiositate: Spectans
liquando Diogenes Diocippum curru triumpho
vectum obtenta palma in ludis Olympicis, & sed-
lò obseruans lumina dimouere non valentem à fa-
culentæ formæ virgine, etiam triumpho spectatrice,
quæ attentius ea defixerat, sed iugiter aspectu per-
quentem quaquâ pergeret, si dicere ausus est. Eal-
thletam nostrum victorem & triumphantem que-
tenella virguncula captiuum rapit: quidni seruos di-
cemus, quos regunt tot meretrices & apparitorum
quot ipsis sunt peccata? Liberum dixerò, cui vigilat
per totam noctem imperat ebrietas? Amor, imperat
sphyngem agere per computa decennio? Ambitio, pe-
titioni dignitatis seruite operâ nescio cuius gubernat-
toris, siue actoris, noctu eum accedere; manè præ for-
bus argentem præstolari, quoad exeuntis manibus
cula infixeri, easque vnguento ex auto optimo serui-
liter obliuierit; apud eum supplex petierit supplex
commendatus haberi, lumina non audendo attollo-
re, ne offendatur dominus, & contingat diploma sig-
lo munitum non obtinere? Quanta seruitus illa cat-
didatorum grassantium?

*Tu licet extremos latè dominère per Indos,
Te Medus te mollis Arabs te Seres adorent;
Si metus si praua cupis, si duceris ira,
Seruitij patière iugum, tolerabis iniquas
Interius leges. Tunc omnia iure tenebis;
Cum poteris Rex esse tui,
ait optimè Claudianus meus,*

Non omnes eorum ceruicibus imposita manu, circumacti, quo significabantur libertate donatis quò luberet abire licere: nec qui capite raso suscipiebant pileum in phano Feroniæ, Deæ libertorum: nec omnes quos vindicta, siue virgula Prætoris tetigit, liberi sunt; sed ij & soli quibus viua non imperant.

Perfius satyra 5.

An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat.

Cicero parad. 5. latè ostendit omnes sapientes liberos esse, & omnes stultos seruos. Philo iudæus librum fecit, *Quod omnis probus liber*. Si liberi qui legibus morem gerunt libere; non timore, sed quia æquæ, salutaris, honestæ: qui omnia referunt ad trutinam bonæ voluntatis æquissimæ, & rectum iudicium rationis. Istiuscemodi viti videntur mihi parui Dei humani & terrestres, aut homines diuini, & plantæ cælestes. Si merentur præclara nomina dominationis excellentiæ, serenitatis, Celsitudinis, Maiestatis regiæ vel Cæsareæ, ex sensu consultiorem. Hor. l. 1. ep. ad Mæcenatè.

— Sapiens vno, minor est Ioue diues.

Liber, honoratus, pulcher, Rex denique Regum,

Præcipue sanus.

Liberos quoque atbirror quos non torquet conscientia: seruos, quos vbi paruerint affectibus, cædit tanquam seruos ratio flagellis synderesis, & conscientia mordacis. Juuenal. lat. 13.

Hos diri conscia facti

Mens habet attonitos, & surdo verberare cædit

Occultum patiente animo tortore flagellum.

Cicero parad. 5. *Quid cum cupiditatum dominatus excessit, & alius est dominus exortus ex conscientia peccatorum timor? Quam est illa misera, quam dura seruitus?*

Mulier impudica famulam verebitur, colit, blanditijs delinit, quam impudicitia suæ conscientiam suspicatur. Herus coram famulo attonitus hæret si iratum viderit, sciens se coram eo lapsum: veretur quotquot ratur suorum scelerum conscios. Annon dirus, magnusque dominus, timor? Et qui famulum ita veretur, vilis seruus? Juuenal. satyr. 3.

Charus

* * Perfius

satyr. 5.

vocat

vertiginem.

† Plant.

in Amph.

Quod utinam ille

faxit Iupiter ut ego

hodie

raso capite caluus

capiam pileum.

* Vindicta dice-

batur à

vindicta

seruo, apud

Lisium deca-

da l. 3.

Vide ro. 2.

*Charus erit Verri, qui Verrem tempore quo vult
Accusare potest.*

Eheu! quot dominis seruit infelix peccator! O
mios nos, si animos nostros inceseret libido excu-
di iugum tot Tyrannorū, signanter eorum qui in co-
* *Liu. l. i.* de patriæ regnant! Pugnaci * Bruto Romano tam
decade i. non accessit gloria ex acri repulsa Tarquiniorum
perborum à chara Roma sua, quam nobis contingit
ex abdicatione ambitionis, luxus, fastus, nobis domi-
† *Plut. to.* nantium: nec † Camillo, quia Brennum, cum suis
i. Vit. in lis victoribus & victis, à manibus repulit, tantus bo-
Camil. nor decretus, quantus obueniret nobis, si vanitates
* *Idem i-* & perfidiam propulsaremus: nec * Timoleonti, qui
bidem in fratrem Tyrannum interemit: nec Dauidi, quia mo-
Timole- strum Goliath prostravit, ac Jebusæos debellavit: nec
onte. Iudith, quia Bethuliam suam ab Holoferne liberavit
nec Herculi, quia Cacus trucem latronem, & Diomede-
dem Thrasensem hominū carnificem, & Busyrim Bo-
gem Ægypti inhumanissimū in hospites sustulit: nec
Theseo, quia prouinciam purgavit à monstris variis
& hominibus perniciosis: quantus, inquam, resula-
ret nobis si iugularemus vitia & domestica, & aliunde
perita, quibus Reipubl. nostræ status turbatur. Longe
namque aliud est patria depellere vitia quæ & famam
& prosperitatem diripiunt, quam latrones & grassato-
res qui non nisi vitam & fortunam adimere possunt.
Maior gloria seipsum vincere, quàm muros aeneos qua-
tere. Quidius:

*Fortior est qui se quam qui fortissima vincit
Mania.*

Virtus altius assurgere nequit quam ad victoriam pro-
uæ procliuatatis nostræ & nostrum.

Cic. orat. pro M. Marcello: *Animum vincere, iracun-
diam cohibere, victoriam temperare, aduersarium nobilitate,
ingenio, virtute prestantem, non modo extollere iracun-
centem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem.
hac qui faciat non ego eum summis viris comparo, sed
millimum Deo iudico.*

12. At verò & aliam illius ciuis producam expositionem, cui adhæserunt Publicani & peccatores. Princeps ille, aut ciuis, est diabolus, ex sententia S. Hieronymi, S. Augustini, & innumerorum penè recentiorum: cuius seruituti & imperio subest quicumque peccat, isque quasi incorporatus & insitus ei, cui peccatum versum est in naturam assuetudine.

Diabolus
impiorū
Dominus.
V.

D. Hieron. p. 2. tract. 2. epist. 15. ad Damasum; *id est diabolo adhaesit.*

D. Amb. l. 7. in Luc. cap. 15. *Lucifer principi huius mundi.*

D. Aug. tomo 4. l. 2. quæst. Euang. c. 33. *Vnus ciuum regionis illius, aliquis aëris eius princeps ad militiam diaboli pertinens.*

Euthymius Zigabonus cap. 57. in Lucam. *Ciues regionis illius qui à Deo defecerant demones omninò sunt.*

D. Guericus serm. in hanc parab. *Ego non alium quam unum ex malignis spiritibus intelligendum puto.*

D. Bernardus serm. de affectionibus animæ. Ven. Beda l. 3. in c. 11. Marci.

D. Haymo in serm. de Prodigio.

D. Bonauentura comment. in 15. Lucæ. *Ciuis huius regionis est ille qui in peccato mansionem perpetuam collocavit.*

Albertus Patauinus serm. 2. in hanc parabolam conuenit.

Gaspar Melo Profess. Theol. Vlyssipon. comment. in 15. c. Lucæ consentit.

Leuinus Carthusianus tract. de prodigo. *Nimirum diabolo semetipsum quantum est in seruitutem addicens, ut qui animo hætenus omnibus virijs seruerat, maxima sese deinceps capitis diminutione plecteret, ut ne posset quidem ad ullam libertatem respicere, sed tam corpore quam animo in perpetuam sese seruus seruitutem corstringeret.*

D. Antonius Paduanus serm. de prodigo. Nicolaus Lyranus comment. in 15. c. Lucæ. Dionys. Carthuf.

Caietan. Stella, Ioan. Gagnæus in comment. de Ghilandis 4. 2. in hanc parabolam. D. Vincent. in Petrus Berthorius in reductorio. Ioan. Raulin. ferm. M. Jacob. de Voragine ferm. 1. Oliuierus M. d. 10. Ioann. Royardus in ferm. Stephan. P. mil. 18. institut. Granat. in ferm. Petrus Dyabolus in ferm.

M. N. Michaël Baius in M. S. in hunc locum huius regionis sunt illi omnes qui procul à Deo sunt eorum se adiunxit discens cultum aliquem vel à suggestum, vel ab eo ubi erat studiosè præscriptum, alicuius sequens institutum.

AD LECTOREM.

1. Omnes hi, Lector candidè, pro diabolo hunc circumscriptiunt. Horum autem plerosque & alios eiusdem
2. Authores hic & alibi quandoque nomino, non ut eos absit: sed ut non ubique contemnendos: tum
3. ne operam ludas in ijs consulendis de prodigiis
4. quos tibi à nobis exhaustos vides, gazis negotiorum
- tunis, tum ut si genio fauente victurus est hic negotiorum, eorum plerique iam obsoleti ac sepulti, cum illi
- reuiuiscant Denique, ut vel Momus videat, quos
- alienorum laborum urbanus prado.

Diabolus
quare ei
uis & prin
ceps regi
onis di
ctus.

Nec ideo miremini; plerumque etenim alibi dicitur diabolus huius mundi princeps, Deus huius mundi, rector tenebrarum harum.

Ioann. 14. Nunc princeps huius mundi eijctus

1. Ibidem Venit enim princeps huius mundi, qui non habet quicquam.

2. Cor. 4. Deus huius seculi excacauit mentes impiorum

Ephes. 6 Est nobis colluctatio aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum huius mundi, qui ad Ephes. 5. dicuntur tenebrarum principis, qui aliquando tenebra, nunc autem lux in domino.

Ephes. 6. οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς ὁ ἀρχηγὸς ὁ καλεῖται ὁ πρῶτος γεννητός, ὁ ἀρχὴ τῶν δαιμονίων, ὁ ἀρχὴ τῶν πνευματικῶν τῶν ἀερῶν, ὁ ἀρχὴ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ ἀρχὴ τῶν ἀνεπιφανῶν, ὁ ἀρχὴ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ γῆ, ὁ ἀρχὴ τῶν ἀνεπιφανῶν ἐν τῇ γῆ, ὁ ἀρχὴ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ γῆ, ὁ ἀρχὴ τῶν ἀνεπιφανῶν ἐν τῇ γῆ.

potentes demones, quod mundanorum domini potentantur.

Dicitur princeps, a potestate tyrannicè vsurpata in homines impios. Notate verò optimè dicere Christum, *Adhæsit uni de principibus*, aut, *adhæsit uni civium*; quasi insinuando diuersitatem principum, & principatus diuersos spirituum malignorum (ex sententia quorundam:) & omnem hominem non adhære, nec se subdere omni diabolo, sed vnum vni, alium alii; & prodigum meliorem quibusdam, qui cum Magdalena sese subiiciunt tyrannidi sempiterni damnationum.

D Greg 1. 15. Moral. *Maligni spiritus certis quibusdam vitis singuli obsequi credendi sunt.* 1. Asmodæus princeps, præles regionis fornicationis; cuius serui sunt impudici. Lucifer, princeps regionis superbia, sub quo superbi omnes seruiant. 2. *Ipse est Rex super omnes filios superbia.* Alius princeps regionis auaritia, vt 3. Mammooa, Græcis dictus *πλῆρης*, aut *Dis*, id est *diues*, aut *Dispater*, quasi diuitiarum pater, diuitiarum idolum, sub cuius principatu continentur auari omnes inexplicabiles. Meministis cantatissimi axiomatis Iesu Christi *Nemo potest duobus dominis seruire?* 4. Sathan, princeps regionis iræ, cui obsequuntur iracundi, qui ferius, citiusue irati, fouent in pectore nunquam senescentem iram. 5. Leuiathan serpens fortuosus cæsetur princeps regionis inuidiæ, sub quo militant Cain, & ipsi similes. 6. Behemoth, vniuersa forbens, & locorum palustrium sectator, princeps regionis gula, cuius seruus existit manducator ille diues, & omnes quibus suauius sonat strepitus lancium & sonus poculorum, quam vox Philosophi. 7. Mendacius, iuxta quosdam, princeps est regionis acedia: cui famulantur acediosi, & salutis suæ negligentes. Denique, cuique principi tenebrarum est sua regio, suis principatus, sua puincia scorsim; id est peculiare peccati genus, ad quod allicit homines, adhære ei facit, & quandoq; in eo mori impænitentes. Itaq; quia pertrahunt subiiciuntq; peccatores certatim in peccata,

1. Tobia

2. Job 41.

3. Mat. 6.

Vide Pi-

torum

Vill. The.

Mythol. c.

14.

Mat. 6.

4. Job. 1. 15

Mat. 4.

5. Job. 3. 6.

40.

Isa. 27.

6. Job. 40.

Luca 16.

7. Psa. 90.

Vide Me-

rulum l. 3.

Euang. 6.

11.

GGG 2

adpel.

adpellantur principes regionis peccati, vt dicit S. Hieronymus, *Adhasit vni de principibus.*

Cicero.

Juxta versionem nostram communem, quæ Græci textui cōformis est, ἐν τῷ πλίτῳ, *adhasit vni* quod sicuti ciuis locum vnum incolit, peregrinum lum, *Homo multarum ciuitatum*; si interdum exerebe ciuis mox reuertitur: ita Angeli illi qui à Deo fecerunt, semper manent obstinati & affixi suæ regionis peccatorum, nunquam ab ea vel passu dimittuntentia. *Ciuis regionis huius est ille qui in peccato moram perpetuam collocauit*, ait optimè noster S. Bernardus. Si interdum ad regiones illas peccati descenderint homines, moras non ducunt, se habent vt peregrini vnus diei.

Pl. 38. *Verumtamen in imagine pertransit homo.*

Prou. 24. *Septies enim in die cadet iustus & resurgit, impij autem corruent in malum.*

Vide D.

Bern ser
mon. in
illud Ps.
Qui habi-
tat &c. vt
custodiāt
te in om-
nibus vijs
tuis.

Et nostra
intenta-
tiones
Christi in
idipsum.

111.

Virg. 2.
Æneid.

Cadit homo, sed resurgit: Diabolus verò lapsus resurgit, sed in peccato animum firmat Non autem aliquando vulgatum illud, S. Gregorium spirans, *manum est peccare, sed diabolicum perseverare?* Quæ admodum probi sunt ciues virtutis, ciues Ecclesiarum & domestici Ierusalem nouæ; in ea enim peribunt & si quandoque exeunt, eorum confugium vltimum semper est ad virtutem: *Iam nō estis hostes & aduersarij, sed estis ciues sanctorum & domestici Dei*, aiebat S. Paulus: ita obstinati, in peccatis assidue hærentes, excitantur subinde, mox redeunt, vt canis ad vomitum, imitantur ciues peccati. Quis autem in peccato peior uicacior Angelis istis desertoribus? Nonne ergo optimè expressi nomine ciuis?

Deinde, quia nullus exstat antiquior ciuis peccati Diabolo: ipse enim peccator primus, indigena primus & verus peccati fundator. *Inuidia Diaboli moram inuenit in orbem terrarum, & omnes subiecit, & sedibunt in orbem eiusdem.* Signanter S. Hieronymo dicitur princeps regionis, *Adhasit vni de principibus*: nec sine causa proposuimus supra *adhasit vni*, id est primo, ciui regionis de more Hebræorum: primo, inquam, respectu, vt tempus

tēporis, id est, antiquiori, quia ante alios omnes prior offendit Diabolus: aut qualitatis, id est excessus, quia maior & pernicacior omnium peccatorum: aut, ordinis, siue honoris, id est capiti, seu præfidi, quia fuit, & est caput omnium spirituum immundorum (vt sileam principatum quem obtinet in homines peccatores.) Enimuerò est in principibus malignis Monarchia, cuius caput Trismegistus appellat *δαιμονάρχης*, inquitente Lactantio: & in Euangelia eadem Monarchia innuitur, ijs verbis:

- 1.
- 2.
- 3.

Lact. l. 2.

Inst. c. 15.

Luca 11.

Marc. 3.

In Beelzebub principe demoniorum eijcit demonia.

Tempore, natura, prius ordine, dic & honore.

Adhæsit ergo primo principum, ante omnes peccanti, obstinatissimo, ducique peccatorum Lucifero, insitus eius vrbi ciuis.

D. Guericus serm. in hanc parab. *Maligni spiritus pro eo quod obstinatione irreparabili peccant, & transferunt in affectum malitia & nequitia, iam non sunt hospites & aduena, sed quasi ciues, & inhabitatores peccati.*

R.P. Didacus Stella, commentario in hunc locum. *Ciuis etiam dicitur regionis illius, & non peregrinus aut exul, quia in regione peccati manet irreuocabiliter.*

Vbi notandum obiter, quod quicumque dux est peccatorum, pertrahendo eos in peccatum, aut consilijs euidenter malis, quasi classico & tympano: aut scandalis datis, vti strepitu subobscuro præfectus milites cogit: quicumque perseverat obstinatus in peccato, vt Pharaon, germana est & viuum expressa effigies, imago, similitudo diaboli: qui verò peccat, nec alios incitat, sed pænitentia à peccatis recedit, solum est imago. Peccator est imago diaboli: obstinatus, imago & similitudo. Errans peccator & rediens pænitudine bona, aduena est: obstinatus, ciuis: atque, si culpæ ciuis, & futurus pænæ ciuis. O perniciosam ciuitatem!

Adhæc, si, vt sentiunt quidam, nomen *ciuis*, descendit, à *cio, cis, cit*, verbo q̄ significat euoco, prouoco, adpello, moneo, inuito: aut quia dispersi olim homines euocati & cōuocati fuerūt quisq; è suo deserto, vt incolerent vrbes cateruatim, & ciuitatem compararēt,

GGG 3

acciti,

Lin. deca.
l. 1.

11.

Nic. Per
ortus in
comment.
lingua

Lat.
Hieron ad
Damas.
de prod.

Isa 14.
Apoc. 12.

acciti, inquam, ab Amphione, Romulo, alijsque
rumpub. fundatoribus: aut quia student cives im-
plicationi numeri, inuitando & cogendo exteros,
tantur Repub. sua, & sede communi: quemadmodum
Romani incolarum suorum numerum adauxerunt
uocando aliunde fugitiuos in suum asylum, collo-
serendo ciuium catalogo: aut, si, iuxta alios, *causa*
ducitur à *coëo*, *cois*, quod vinculo quodam societas
coëant in vnum cætum, & sub legibus viuant, *causa*
videte, vt industriè hoc loco Dominus dicat de
ciues, *Adhasit vni ciuium*, regionis peccati; & prin-
cipibus, ipsorum Principem Luciferum, *Adhasit*
de principibus, ait S. Hieronymus. Etenim Angeli
mox à creatione sua fædus pacti sunt sacrilegum,
iurarunt, conspirarunt, coierunt, seditionem mouerunt
in Deum. En *ciuis à coëo*. Lucifer quoq; pertraxit in-
bellem suam confederationem tertiam partem firmam
& Angelorum paradisi; *Cauda eius trahebatur*
tiam partem stellarum cali, inquit Apocalypsis; nec
stunt etiam nunc, & ipse & sui, euocare sequi volentes
diuexare, nolentes: en *ciuis à cio*. Atq; spiritus illi
ligni omnes, sunt vnanimis, sicuti ciues, & confederati,
vt atrox bellum inferant, & noceant generi humano.
O quos ciues! Quam coniunctos! Quam vnanimis
malum, & augendas Colonias infælicis iuxta Reipub.
Publicani porro adhaserunt vni ciuium illorum
vni de Principibus regionis: gratum fuit ipsis seruire
diabolis, ac peculiariter seruiuerunt vni; aut Luciferi
principi, luxu, pompis, fastu; aut Asmodæo, lubricitate;
aut Mammonæ, auaritiâ, & sic de reliquis. Adhaserunt
ipsi, indiuiduè in se, incorporati, affixi, affixi
vltu, & exercitio peccati; non poterant ab eo diuexare
Ira, qui in omnibus & vbique ad leges & suggestiones
Diaboli vitam componere gestit, diabolum habet in
minum; si non pacto expresso (nec verò dicitur per
di gus diuturna miscuisse colloquia, imò verbum
vel vnicum mississe dum seruituti sese addidit) si
tem tacito, & facto sese ei subdit, vt ait S. Vincentius
sequutus S. Bonauenturam.

*Iſa 28. Percuſſiſti ſadus cum morte, & cum inferno fe-
ciſti pactum.*

D. Bonau. comm in hunc locum: *Huic civi adhæret,
quis quando vult per omnia eius facere voluntatem.*

Adhæſerūt Publicani diabolo, id eſt, diabolus quaſi
vi cogebat eos ad ſervitium, vinctos vinculis aſſuetu-
dinis prauæ; compedibus ſtriſtos, longo vſu volupta-
tum, timore & verecundia prorfus abiectis. *Deum non
timebant, & hominem non verebantur.* Quibus mani-
cis aliquando ſe alligarum teſtatur.

D August tom. i. l. 8. confeſſ. c. . : *Velle meum tene- Luca 8.
bat inimicus, & inde funes mihi fecerat: ex peruerſa enim
voluntate facta eſt conſuetudo; & dum conſuetudini non
reſiſtitur, facta eſt neceſſitas, quibus quaſi quibusdam an-
nulis ſibi met annexis, tenebat me ſtriſtè dura ſervitus.*

D Guericus Abbas expoſ. morali de prodigo: *Ter-
ridò quoq; nolentes mihi videntur eſſe homines ſub princi-
pe tenebrarum, cum tam quidem reſpiciere vellent, niſi
quod peccati conſuetudine miſerabiliter obligati, iuſto Dei
iudicio, qui in ſordibus ſunt, ſordescunt adhuc.*

Rurſus, ex ſententia quorundam, adhæſiſſe vni ci-
uium, ſignificat affinem & ſodalem fuiſſe profligatio-
ri ſe prodigum, eumque ſectarum. Ac fortè, adhæſio
illa Publicanorum & peccatorum indicat quoque ſe-
quutos quèdam Scribam aut Rabbinum, collegij aut
ſynagogæ primatem, vt ab eo acciperèt animæ cibum,
cui inhiabant auidius, quam prodigus pani materiali.
Aſt ſuperiores expoſitiones magis arrident, & melius
quadrant ad inſtitutum Ieſu Chriſti, qui ſervitute illa
exprimere nitebatur impuritatem, & puſillanimitatē
peccatorum, ex eo magis perſpicuam, quod ſeruirent
Diabolo, creaturæ irrevocabiliter damnatæ, quam ſi
hominis mortalis, flagitioſiſſimi licet, cuius finis ad-
huc incertus eſt, & qui tam paradifi quam inferni in-
via poſitus eſt quoad vivit imperioſo iugo ſeſe manci-
paſſèt. Adde, q. prodigi ſervitus punitiva fuit, coacta,
& quaſi inuolūtaria potius quàm adhæſio ad voluptatē
quæſita. Eia, Audiſores, ſi peccatum, in eoq; obſtina-
tio conſtituunt hominem ſervum domini tam miſeri,

mancipium principis immanissimi, diaboli; qui hoc
facimus peccatum patrare?

Rom. 6. *An nescitis quia cum exhibuistis vos seruis
obediendum, serui facti estis cui obediuistis?*

1. Petr. 2. *A quo enim quis superatus est, huius & ser-
uus est.*

Baruch 3. *Quid est quod in terra inimicorum est? In-
terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, dis-
turbatus es cum descendentibus in infernum.*

Isa. 28. *Dixisti, percussimus fadus cum morte, & in
inferno fecimus pactum.*

2. Mach. 4. *De quibusdam dicitur, quod illis consilio
esse cupiebant, quos hostes & peremptores habuerunt.*

Phy, phy, animorum tam obscurorum, abiectionumque, ut non vereantur se substernere domino-
li, tam infirmo, tam iniquo, tam misero, tam con-
deli! Phy sexcenties eorum, qui turpiter, & sponte
seruitutem & captiuitatem veniunt eius, qui compo-
hendere, suæ subigere quempiam tyrannidi nequitia
vltro sese dedentem, & victoriam cedentem citra sub-
rem, cruorem, puluerem! *Incuruare, ut transeamus,*
quiunt in Italia. Ac si dicerent. Conculcari à nobis
potes, si nolueris incuruari. *Mitte te deorsum,* aiunt
Dominum. Iterum: *Hac omnia tibi dabo si cadens ab-
raueris me:* verum nolentes non suppeditabunt vni-
O ignauiam! O inertiam! impuri illius seruitutem
auerfari! Dantur & vesaniore, qui nempe nec tentant
nec quaesiti, imò quos penè reijcit Diabolus, ut prod-
gum eius herus, iuxta quandam expositionem, qui
compellunt malitia importuna sua Diabolum, ut
numerum mancipiorum eius admittantur: tentant
excitant seipfos, sopitos suscitāt ignes, moliantur, ad
inueniunt innumera, quæ nec ingerit dæmon, nec
cogitare fermè posset. *Adhasit quasi importunè, ut
cuium. Cuncta cogitatio cordis intenta ad malum omni
tempore.* Cuiusmodi, in iudicio obijci posset. Quia

Isa. 51.

Matt. 4.
D Bona-
uentur in
hunc locū.

Gen. 6.

10. lib. Met. de Myrrha in patrem amore:

*Ipsa negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha, facesq; suas à crimine vindicat isto.*

Enca

Aeneas Syluius.

Non audet Stygius Pluto tentare quod audent,

Effrenis . . . plenaque fraudis anies.

Arbitrer, non audere dæmonem quidpiam ipsis largire, si largiendum quid suppeteret, ni procul; furcâ, aut hastâ, fluuiio etiam interiecto; utique eorum malitiam formidantem, & se eos nequiores iudicantem; uti quondam donauit deliræ anui calceos (ni fabulentur quidam) quod coniugium honestum, tranquillumque turbasset; quod ipse præstare nequiuerat multoties conatus. Iunxit se prodigus, & adhæsit spontaneè & importunè ciui illi, nihil minus quam ipsum querenti; adstrixit se inextricabiliter ei: ita nonnulli, reluctans inferno & dæmone impij esse cõtendunt, quantumuis naturâ & gratia compositi formatiue ad benè viuendum. Verum tamen susceptus fuit prodigus; sic & illos demum admittit diabolus; à quo confestim excipitur quisquis ab imperio æterni Patris sua se voluntate disjungit. In fœlices, hem, ignaui, perferre non valentes donec dæmon tentet, inuitetue aliquantulum.

Beatæ vos, ô animæ sanctæ, quæ nunquam eam quæ sijnstis, sequutæue estis. *Beatus vir qui non abiit in concilio impiorum!* Beatæ quoque, quæ sublata & accitata in obsequium eius domini, citò, citissimè iugum succutiunt. *Beatus vir qui in via peccatorum non stetit.* Item beatæ, quæ aliquamdiu ipsi seruiert liest, omnes attamen vitæ dies eius ministerio non insumpserunt. *Beatus, & qui in cathedra pestilentia non sedit,* quæ nec tam firmiter, nec tam peruicaciter quam prodigus adhæserunt? Faxit Deus misericordia sua magna, ne nos vsque eò deprimamus, ut diabolo famulemur; sed semper liberi simus, & in ea libertate humillimi famuli maiestatis eius.

Mat. 17. Bonum est nos hîc esse.

Psalm. 72. Mihi adharere Deo bonum est.

Adhæreant adolescentes, & prodigi dæmoni: nos cum fratre seniore, Deo nostro. *Fili, tu semper mecum es. Filij sunt, & intimi, qui iugiter ipsi adhærent. Fili,*

GGG 5 *fili,*

Psalm. I.

filii. Acceptum ducat prodigus subdi diabolo : Genitrici dicat, *Bonum est nos hic esse. Mihi adherere Deo, bonum est.* Atat, sit satis de Publicanis & peccatoribus in genere : deinceps dispiciamus ut hæc textus pars conueniat quoque Gentilibus, quos in prodigo expressio volunt quidam. Altum vestrum silentium Auditores persuadet, vos prolixitatis nostræ haud pertractos, sperdetque, vobis non futurum graue, & ista nunc excipere. Nec verò vestra benignitate abuti deprehendat paucis expediam. Perstate animis.

Gentiles
vt adhæserunt ciui.
Vide to. 1.

13. Dixi alias, si meministis, priscos paganos coluisse Deorum diuersorum & aduersorum infinitatem, & quamque nationem religioni fuisse excipere omnium generis idola & idololatrias. Insuper, paganismum dissipasse omnem substantiam suam, vitam, sanguinem, labores in sacrificia, & cultum falsorum Deorum; ad illa, *Dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose.* Nunc, omnibus consumptis, id est, exhibitio omnium cultu idolis, facta est fames valida in paganismo, & ipse capit egere, id est, tantus pseudonuminum numerus opem non tulit, nec ferre potuit. vniuersa enim sætulentæ cohors Deorum istorum, vel umbra, solumque nomine veri Dei nostri, vniuersi orbis Conditoris, æstimanda est. *Non enim est Deus noster ut Diæ eorum, & inimici nostri sunt iudices. Vbi sunt Diæ eorum in quibus habebant fiduciam? Surgant, & opulentent vobis, & in necessitate vo. protegant.* Quibus perperis capit Gentilitas fastidire eum cultum, & tædæ religionis tot Deorum exhibendæ tantis sumptibus, vnde pusillum auxilium resultabat. *Capit egere, & hinc, ab idololatria vaga, & adhæsit idolo particulari, quisque primario regionis, aut vrbis, Dijs patrijs, Dijs ætælaribus, custodibus patronis.* Delphici, suo Apollini, oraculoso : Corinthij, Veneri impudicæ : Athenienses, stultè doctæ Mineræ : Babylonij, vetustissimo suo Belo : Phylis thei, Dagon : Sepharuaitæ, Moloch; ac consequenter quisque suo, viritum.

Deut. 32.

1.

1. Reg. 26.

4. Reg. 17. Vnaquaq; gens fabricata est Deum suum,

posuit.

posueruntque eos in phanis excelsis qua fecerant Samari-
ta. gens & gens in urbibus suis in quibus habitabat. Viri
enim Babylonij fecerunt Secoth-Benoth: Viri autem Cu-
thai fecerunt Nargel: viri de Emath fecerunt Asima: Por-
ro Heluai fecerunt Nebahaz, & Tharthac. Hi autem qui
erant de Sepharuaim, comburebant filios suos igni Ara-
melech & Anamelech Dijs Sepharuaim.

Clemens Alexand. orat exhortat. ad Gentes: Aga-
memnonem certè quendam Iouem in Sparta coli refert
Staphylus &c. Angynua stare templum Veneris propter
Argennum dilectum Dianam, qua vocatur $\chi\alpha\rho\alpha\chi\chi\omicron\mu\alpha\iota\upsilon\eta$,
hoc est suffocata colunt Arcades, vt inquit Callimachus
in causis. Culta est etiam in Methymna alia Diana Con-
dylus, sic appellata à pugno. Est etiam podagra alterius
Diana templum in Laconica, vt ait Sossibius, &c.

Ibidè paulò post: Ex Ægyptijs, Euenita quidem co-
lunt piscem Phagrum: Maoten autem (est verò hic alius
piscis) colunt qui habitant Elephantinam &c. Praterea
autem Ichneumonem, Heracleopalita. Saita autem &
Thebani, ouem. Lupum autem Lycopolitani, Canem verò
Cynopolitani, Apim, Memphitani, Hircum, Mendisij.

Calixtus p. 2. exposit. in hanc parabolam: Adhæsit
vni ciuium, vnus scilicet singularis idoli cultui sese dedi-
cando puta Bel vel Beelphegor vel Moloch.

Aur, adhæsit vni, id est, cuique fuerunt Dij Lares.

Habui quisque Deos Lares, Deos præstites, Deos hosti-
lios, Deos penates, aut * penetrales, Deos domesticos; dæ-
monem quempiam in patronum, protectorem, serua-
torem: cuiusmodi falsi dij erant Laban domi, quod,
redeunte in Mesopotamiam Iacob, eximix formæ
Rachel sustulit, vt à superstitione cultuque eorum pa-
trem eximeret, secundum Theodorum. Meministis
Laban tunc obiurgando Iacob generum, dixiss: Qua-
re sustulisti Deos meos? De pseudodijs illis domesticis
loquebatur Iacob, vti suspicatur Sanctus Iohannes
Chrysostomus, ad vernaculos suos, altare extructu-
rus, dicens: Abijcite Deos alienos qui in medio vestri sunt,
& mundamini, ac mutate vestimenta vestra.

Horum

11.

* Cicero.
2. de nat.
Deorum.
unde dicti
penates,
habet
Macrob. l.
3. Saturn.
cap. 4.
Gen. 31.
Gen 35.

Horum quoque meminit crebrò Virgilius,
Æneid. 1.

Ilium in Italiam portans, victoſq; Penates.

Jdem 2. Æneid.

*Tu genitor, cape ſacra manu, patrioſq; Penates
Me bello è tanto digreſſum & cade recenti,
Attrectare nefas, donec me flumine viuo
Abluero.*

Lucan l. 1. Pharfal.

*Indigetes fleuiſſe Deos, urbiſque laborem
Teſtatos ſudore Lareis, delapſaque templis
Dona ſuis, diraſq; diem fadaſſe volucres
Accipimus.*

Ouid. 2. Faſtorum.

Et vigilant noſtra ſemper in ade Lareſ.

Ter. in Phorm. act. 2. ſcen. 1.

At ego Deos penates hinc ſalutatũ demũ Deorum

Plaur. in Aulul. prol.

Ne quis miretur, qui ſim paucis eloquar.

*Ego Lar ſum. familiaris ex hac familia &c.
— hanc domum*

Iam multos annos eſt qui poſſideo & colo &c.

— Filia vna eſt: ea mihi quotidie,

Aut thure, aut vino, aut aliquo ſemper ſupplicium

Dat mihi coronas, eius honoris gratia

Feci, theſaurum vt hic reperiret Euclio,

Quo eam facilius nuptum ſi velle, daret.

Itaque, *Adhaſit vni ciuium*, ſignificat quemque Gentilem ſingularem habuiſſe domi idolum, quod ei ſuperſtitioſius coleret, quo prope corã oculis, & magis ſolum haberet, in loco ad id ſeorſim deputato, *Lararia* nominato. Alexandro Seucero, vt ſcribit Lampadius, bina erant Lararia, in quibus manẽ cultum peragebat diuinum coram ſtatuſ eiusmodi Deorum, inter quos erat Apolloniũs, Orpheus, Abraham & Ieſus Chriſtus, Dominus noſter, & verus Deus: in alio quodam loco aſſeruabat effigies Virgilij & Ciceronis.

Deinde, inſinuatũ fortẽ vult Dominus eam non nullorum paganorum veſaniam fuiſſe, vt vſi fuerint

priua
gluci
xerim
ren
vtun
deui
ab e
ino
cano
A
fig
illiu
pop
alij
ſto
ſop
ſua
loſ
ſen
ph
ba
riſt
tri
pie
ſub
Ge
qu
cu
Ph
ti,
tia
ra
ma
vt
tes
viſ
lia
di

priuatis demonibus, eis ita se subiecerint, ac si verè adglutinati fuissent, ἑκολλημένοι habet Græcus; ita adstrinxerint, vt commodè & liberè sese expedire non quirent. *Adhasit*. Enimuerò, fertur communiter, eos qui vtuntur geniorum priuatorum opera, ipsis plurimum deuinctos, interminabilem cultum teneri deferre; nec ab eis absolui vt volunt, & citò & facilè. Dictio Græca ἑκολλημένοι, & Latina *Adhasit*, optimè faciunt, ad significandum eiusmodi colligationem.

An, per ciuem istum, vel principem ciuium regionis significatur eximius quisque Philosophus huius vel illius sectæ, quos nonnulli, missa schola & doctrina populari, sectati sunt; quidam facti Stoici sub Zenone; alij Academici, sub Platone; alij Peripatetici, sub Aristotele; alij Epicurei sub verre Epicuro? Jj enim Philosophi, tanquam principes honorabantur, quisque in sua regione, aut, principes erant Philosophi; aut Philosophi imperabant vt principes Rebuspub. quæ ex sententia Platonis, nunquam beatæ erunt, ni philosophentur Reges, vel regnent Philosophi. Certè imperabat Athenis suis legibus Plato: Monarcham agebat Aristoteles, flectens & versans Alexandrum pro arbitrio. Regebat Pharaonem, vniuersamq; Ægyptum sapiens Ioseph: Perspicax Daniel vniuersam Babylonem sub Nabuchodonosor.

1 v.

Porro notate, vt verbum *adhasit*, optimè conueniat Gentilibus, sectatoribus Philosophorum, quorum sequebantur sectam; atque eo pulchrè exprimi Græcum ἑκολλημένοι, necnon Jesu Christi scopum. Etenim Philosophorum sectatores, eis verè erant adglutinati, quisque suo præceptoris; nec alterius cuiusvis gratia, ab eo resiliissent: adhærebant homini, non autem rationi: nec enim vlla ratione a pertissima ab opinione magistri auelli se patiebantur: *Iurabant in hominem*, Horat. in vt ait quidam; Pythagorei maximè, tantum deferentes præceptoris, vt ab ipso dictis, præiudicatisque, ceu visco & glutine constantes se tuerentur aduersus alicuiam omnem opinionem in contrarium. *αὐτῶν ἵσα*, Ipse de Nat. dixit, ipsis erat asylum, & effugium. Hæc autem omnia

Cicero l. I.

Deor.

nia

nia adduxi in gratiam eorum qui tuentur prodigo significari Gentiles, quibus certè vrbane fauceo, con-
expositionem vt litteralem non admittam licet.

M. N. Baius in M. S. in hunc locum: *Erant tunc a-
ria instituta: alius sequebatur institutum Aristotelis,
lius Platonis &c* Quod Baij sensum hinc inferuimus
noris & piæ memoriæ causa, licet iam pridem a
te lectionem manuscriptorum eius sic sensu-
mus.

Hæretici
qui adhz-
rere vni
cuius di-
cti.

Tomo 1.

Atat, obseruate quæso verborum istorum penè
raculosam sublimitatem, *Abijt, & adhasit vni cuius
regionis illius* ! vt prolata à Iesu Christo; adeo vt con-
ueniant citra vim vllam & prodigo historiali; & Pau-
licanis, peccatoribusque, quibuscum Dominus ve-
cebat, & alijs omnibus in genere; ac in specie Eli-
nicis; dein & hæreticis: *Regula Lesbia, Cothurnatus*. Di-
cebam, si meministis, Alphonsum a Castro, verè Pro-
tesilaum nostri seculi, qui quæsi primus pedem in
stra hostium intulit, dimicaturus, inquam hæretico-
rum; qui ad instar Herculis domuit plurima mon-
desinentia in os Ostregothos, Visegothos; Huga-
nottos; qui (cœu Vulcanus Dijs, iuxta fabulationem
Poetarum) arma eudit offensiuæ & defensiuæ omnibus
penè scriptoribus posteris, quibus hæreticos oppu-
guarent & expugnarent: dicebam, inquam, Alpho-
sum illum, hanc parabolam exponere de hæreticis
hæc porro pars plurimum sententiæ eius deseruit.
Dominus namque, primas vni regionis anton appri-
mè refert hæresiarcham aliquem, aut insignem pec-
catorem induratum hæresi cuiuspiam regionis, cui
vulgus eiusdem soli, aut aliunde aduenientis adha-
serit, dicens: *Esto dux noster*? Adhasit Germania Lu-
thero suo: Gallia Caluino: Anglia, Henrico Regi
suo, vt prodigus hero: omnesque illi famelici Huga-
nottuli hinc inde collecti, imitati sunt ligna sylua-
rum, de quibus libro Iudicum. Accierunt oliuam in
Regem, qua respiciente regnum, transtulerunt illud
in ficum: repulsi ab hac, transierunt ad vitem; inde

Isa. 3.

Iudic 9.

ad rhamnum, qui, acceptam habens oblatam prouinciam, ait: *Si verè me Regem vobis constituitis, venite, & sub umbra mea requiescite: si autem non vultis, egrediatur ignis derhamno, & deuoret cedros lybani.* Perditi illi, extenuati magis & diuexati rabida fame, prodigo, elegerunt sibi ducem defectionis ab Ecclesia & principe; occurrit sceleratus rhamnus, gratum ratus imperium, *dignum patella operculum.* Æmulati sunt quoque Sichimitas, qui Abimelech, ancillæ filium in Regem crearunt, quod frater, & de eorum genere esset. Necnon decem Israeliticis tribus, quæ defectionis ducem elegerunt ieroboam. Eum quoque, quem dicit Isaias apprehendisse patrem, patris sui domesticum, dicendo: *vestimentum tibi est, princeps esto noster.* Item mulieres; quarum septem scribit Isaias apprehendisse virum, vt eius nomen inuocaretur super se, & tolleretur opprobrium earum: sed posteriori iure & conditione, quam Huguenotti: spondebant siquidem cunctæ pane suo se victuras, & vestimentis suis amictas iri; illi verò stipendia ampla exigunt.

Isa. 33

Isa. 4. *Vestimentis nostris operiemur, tantummodo inuocetur super nos nomen tuum.* Hæretici desertores Ecclesiæ Catholicæ, domus patriæ, profecti in regionem hæreseos, cernentes se dira fame laborare, Dei gratia, vsu Sacramentorum priuatos, communionem sanctorum, annona verbi Dei exclusos (quibus induci debuerant repetere gremium Ecclesiæ) abierunt, longius progressi sunt, & cum prodigo, animo peruiaciori herum quæserunt; ac tandem adhæserunt quisque hæresiarchæ cuidam, & nescio cui primati regionis suæ hæreseos, & eiusdem instituti; aut prædiuiti, potenti que Huguenotto prouinciæ, aut vrbis. Inuenit quisque *dignum patella operculum.* Adhæserunt inquam, *Iurarunt in verba Magistri:* iurarunt, dicere, credere, viuere, mori vt ipse. Adhæserunt, quidam decepti, & quasi visco capti: quidam pauperie & avaritia; quibus fides venum erat: alij;

1.
2.

3. alij, acri cupidine aucupandi auram Herois cuius
& autoritate, aut scientia potētis, sub quo, quasi
aprico delitescerent, quod nostro seculo factum
1. mus. Vt bellè Latinus textus dicit, *adhasit*, siue, *adglu-*
tinatus est: dictu enim impossibile est quanto amo
quanta obseruantia ferantur hæretici in suos Mini-
riolos, concionariolosque, quibus adhærēt iugiter
nec vnquam ab eorum lateribus dimouentur. *Ad-*
hasit. Enimuerò adglutinatos eorum doctrinæ, ægri
modum reducas: Eorum namque viscus inextricabi-
liter nectit. deo fortè tanta affinitas dictionibus
11. *resis*, & *heres*, vt alterum ab altero deriuari dixeris
resis, ab *heres*: inhæret enim hæresi suæ hæreticus.
sedibus hæret isdem. Tametsi iuxta veritatē dictionis
resis descendat à verbo Græco *αἰσθησι* In eodem hæsi-
luto. † *Scopulis semper hærent in isdem*. * *Quasi apud*
† *Ouid. 3. Metam. renas, aut Lothophagos. † Ostrei in morem adhærent.*
* *Symm. in epist. rent in salebra. Adhasit*, inquit Christus, ad denotanda
† *Aristop. vt religioni ducant Huguenottuli discedere vel latere*
vnguem à dogmatibus & præceptis Pythagorarū
rum. Lutherus dixit, Calvinus dixit *αὐτὸς ἐφ'*; igitur
viuendum & moriendum in illis. *Adhasit*, inquit Do-
minus, vt exprimat qua sedulitate, assiduitate in
ter sint conciliabulis religionis suæ prærensæ reforma-
14. *ta. Adhasit*, quia pendunt prorsus à definitione suorum
Ministrulorum, tam in rebus Reipub. quam consecra-
15. *tia. Adhasit*, in probrum, & confusionem Catholicorum
16. *rum, qui pari sedulitate adhærent, deserunt, credunt*
audiunt, frequentāt, pendunt à primatibus religionis
veræ fidei Catholicæ, vt eorum quilibet à suo Minis-
tro. Etenim nullatenus ferūt aliqui labia solui in ma-
teriam status (vt aiunt) status quem in ruinam veritate
re conspicio, ni melior in eo ordo teneatur. Alit de his
sit satis.

Supereff nunc nil. Auditores, quā vt pede alite
das mittamus ocyus voluptates.

1. Cor. 6. *Fugite fornicationem. fugite.*

2. Tim 2. *Desideria iuuenilia fuge.*

Jerem. 51. *Fugite de medio Babylonis, vt saluet vni-*

Virg. 2.

Æneid.

† Ouid. 3.

Metam.

* Symm.

in epist.

† Aristop.

III.

IV.

V.

VI.

quisq

Ec

Ca

ceruo

Ec

Q

pugn

star h

ftis,

Fiden

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

Lu

quisque animam suam.

Eccl. 7. *Qui placet Deo effugit illam.*

Cant. 8. *Fuge dilecte mi. similis esto caprea, hinnuloque ceruorum super montes Berhel.*

Eccl. 21. *Quasi à facie colubri fuge peccatum.*

Quandoquidem superari nolunt voluptates fæde pugna, saltem conemur vincere fuga: fugiamus ad instar hinnulorum, & ceruorum in montibus. Non legitis, auditisne aliquando Parthos fuga vincere hostes? *Fidentemque fuga Parthum, versisque sagittis?*

Lucan. l. 8. Pharsal.

— *Nulli superabilis hosti est*

Libertate fuge . . .

Et melior cessisse loco quam pellere miles:

— *Nec Martem cominus unquam*

Ausa pati virtus, sed longè tendere nervos.

Idem: *Ocyor, & missis Parthi post terga sagittis.*

Justinus historicus l. 41 prope vitium: Appianus Alexander. Sophista in Parthico bello: Et Franciscus Belleforestius tomo 2. Cosmograph. tit. de moribus & leg. Parthorum, ostendunt Parthos fugientes aduersis etiam ab hoste vulubus tela eiaculari.

Pocimini hoc loco victoria veloci cursu, fugaque, venia & consilio meo licet. Deinde, missis ocys impijs illis & infelicibus dominis, adhæreamus Iesu Christo, firmitus, arctiusque adglutinati: quam prodigus hero. Perfecti amoris gluten indiuidue iungat nos ipsi. Dicamus cum Rege vate: *Adhæsit anima mea*

post te. Mihi adhærere Deo bonum est: Cum sponsa in Psal. 72.
Canticis: *Tenui eum, nec dimittam. Seruiamus vni Cant. 3.*
Deo, vt prodigus vni ciui. *Vsquequo claudicatis in v. 3. Reg. 18.*

tramque partem? Quorsum tot Tyranni? Pertæsi pluralitatem fidei parum fidelis, crepantibus buccis à Ministerioris pron. ilgatæ, adhæreamus vnica fidei, vnicae religioni Catholicae, Apostolicae, Romanae, in qua nati & renati, multos duximus annos. Auemusne, vt Roma olim paganismi tenebris obuoluta, amplecti errores innumeros, superstitionesque, eamque varietatem, ac diuersitatem dogmarum, religionumque

HHH

reli

religiosum existimare? Dicamus magis cum
 patre S. Hieronymo, Senem mori placet in
 P uam puer didici.
 9

CONCIO TERTIA.

Græca. 5.15. καὶ ἐπέμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βο
 χοῦτος.

Vulgata. 5.15. Et misit illum in villam suam, ut pasceret
 eos.

Syriaca. 5.15. Et ille misit eum in villam ut pasceret suos.

ARGUMENTUM.

Instructio moralis, fundata super textum
 suppositum historicum.

1. Prologus: à peccatis oriuntur miseria, & pro
 palans, miser. 2. Placētus seruitutis indigna
 go. 3. Laudandus herus eius ab hospitalitate: in
 praconium & premium. 4. Prodigii herus
 ricorditer, clementer, iuste se habuit. 5. Seueritas
 Domini carpuntur. 6. Timebat adhuc Deum
 digus: obedire paratus, promptus, industrius. 7.
 rito ad eam seruitutem deductus. 8. Plexi per
 dem, vel similia quorum causa peccarunt ho
 nes. 9. Dei despectores, despecti. 10. Epilogus
 tentiosus ad seruos & Dominos.

1. **V**Naniam Prophetarum, oculatorumque
 etorum consensu adstruitur, regnum nulli
 urbem nullam, neminem miserum fore, ni peccato
 enim originis peccatum à satore generis humani
 missum, inuexit secum numerosum exercitum mal
 aduersus naturam ab vno homine corruptam: ita pec
 ta, quæ exinde nos ipsi committimus, inducunt secum
 super patrant, (nō autem super naturam vniuersam
 copias innumeras calamitatum,